

**Збірник наукових матеріалів
XL Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
*el-conf.com.ua***

«СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ В НАУЦІ»

10 лютого 2020 року

Частина 4

м. Вінниця

Стратегічні пріоритети в науці, XL Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 10 лютого 2020 року. – Ч. 4, с. 104.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXIX Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Стратегічні пріоритети в науці», 10 лютого 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Педагогічні науки

<i>Варнавська І.В., Афанасьєва Ю.І.,</i> УРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У ПРОЦЕСІ ВЗАЄМОВІДНОСИН «ОРГАНІЗАЦІЯ – КЛІЄНТ».....	5
<i>Васільєва П.А.</i> ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	10
<i>Давидова Г.Ю.</i> ВИКОРИСТАННЯ СКРАЙБІНГУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	15
<i>Деменко Н.М.</i> ПЕДАГОГІЧНА ЦІННІСТЬ НАЦІОНАЛЬНО СПРЯМОВАНОЇ ТВОРЧОСТІ КОМПОЗИТОРА ВАДИМА ГОМОЛЯКИ	18
<i>Зайцева І.Ю.</i> ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	22
<i>Заруцька С.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	28
<i>Звєкова В.К.</i> ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД В НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	35
<i>Знанецький В.Ю.</i> ЩОДО РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	38
<i>Карасьова О.В.</i> САМОСТІЙНЕ ЧИТАННЯ ЯК МЕТОД ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	41
<i>Квітка О.О.</i> КОМПЕТЕНТНІСТЬ КУЛЬТУРНОЇ ОБІЗНАНОСТІ ТА САМОВИРАЖЕННЯ ЯК НАЙВАЖЛИВІША УМОВА САМООРГАНІЗАЦІЇ ТА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	43
<i>Kirian M., Khoroshailo O.</i> INNOVATIVE APPROACHES TO MORAL CULTURE DEVELOPMENT OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	46
<i>Конушева А.О.</i> РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПАТРІОТИЗМУ У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ.....	49

<i>Короткова Я.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	54
<i>Кравчук М.Г., Гурняк О.М., Корнова Н.І.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ	56
<i>Кузьмицька М.О.</i> ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У РОБОТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА	61
<i>Кулешова Н.М.</i> АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	63
<i>Ланко Г.С.</i> АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНІ ЗАСОБИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	67
<i>Надточій О.В.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ У ЗДО № 353 ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ	71
<i>Пархоменко С.О.</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ КОНТИНГЕНТУ СЛУХАЧІВ ОСВІТИ НА ВІДДІЛЕННІ «КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ».....	82
<i>Букатова О.М., Погорелова А.М.</i> ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СТРУКТУРНИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ.....	87
<i>Прушковська П.А.</i> КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ВИКЛАДАЧ І СТУДЕНТ	92
<i>Радецький О.А.</i> АКТИВІЗАЦІЯ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ГРИ НА АКОРДЕОНІ ЯК НЕВІДЄМНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ	96

УРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У ПРОЦЕСІ ВЗАЄМОВІДНОСИН «ОРГАНІЗАЦІЯ – КЛІЄНТ»

*Варнавська І.В.,
доцент кафедри професійної освіти
Афанасьєва Ю.І,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»,
м.Херсон, Україна*

Значну частину свого життя людина перебуває на робочому місці, де відбувається взаємодія із колегами і керівниками, із партнерами, підрядниками, клієнтами. Процес комунікацій в науковому та офіційно-діловому стилі істотно відрізняється від взаємин, які виникають у повсякденному житті (елементи використання розмовного стилю), так як вони носять формальний характер і багато в чому залежать від того, яку розглянути взаємовідносини організації з ключовими учасниками зовнішнього середовища – з клієнтами. Створення, підтримка і подальший розвиток взаємовідносин з клієнтами – це ключовий аспект дослідження в новій маркетинговій концепції, яку називають – маркетинг взаємовідносин. Адже його основне завдання: виявляти і встановлювати, підтримувати і зміцнювати, а при необхідності і припиняти взаємини з клієнтами та іншими особами, так, щоб досягалися мети всіх залучених в них сторін, і здійснювати це за допомогою взаємного обміну обіцянками і їх виконаннями [4, с. 16]. Відповідно до цього об'єктом управління є відносини з клієнтами та іншими учасниками процесу купівлі-продажу.

Концепція маркетингу взаємин розглядається як нова ідея ведення бізнесу, і основним моментом в ній є не стільки залучення нових клієнтів, скільки утримання і поліпшення відносин з уже існуючими споживачами. Тому необхідно дбати про клієнта і вибудовувати взаємини з ним таким чином, щоб угоди виявились неодноразовими. Визначальну роль взаємин із клієнтом в компаніях можна обґрунтувати факторами сучасного розвитку ринку:

- 1) посилення конкуренції на ринку товарів і послуг;

- 2) зростання витрат виробництва і реалізації продукції;
- 3) перевищення пропозиції товарів над попитом на них [4, с. 21].

У зв'язку з цим доцільно створювати такі умови, щоб угода носила багаторазовий характер і відбувалося встановлення довірливих, партнерських відносин, і як наслідок, забезпечення кращих умов для клієнта та отримання прибутку компанії.

Визначимо специфічні особливості маркетингу взаємовідносин:

1. Побудова і підтримка взаємин в межах організації і між організацією і її основними партнерами на ринку і кінцевим споживачем.
2. Формування бізнес-процесу із врахуванням потрібного кінцевого результату для споживача.
3. Орієнтація організації на створення нових можливостей для індивідуального споживача, але винагороди поділяються між усіма учасниками взаємовідносин.
4. Створення нових можливостей спільно з покупцями, а не для них.
5. Орієнтування на постійних покупців, які є пріоритетними для організації і з якими розвиваються і удосконалюються відносини в перспективі.
6. Реалізація спільної роботи: «клієнт – продавець», що реалізується в режимі реального часу [1, с. 35].

Загальна концепція маркетингу взаємовідносин тісно пов'язана із клієнтоорієнтуванням компанії, із проблематикою конфліктів.

Конфлікт як спосіб взаємодії індивідів і груп при зіткненні їх несумісних поглядів, позицій та інтересів властивий всім сферам життя людини, і соціально-трудова відносина в цьому сенсі також не є винятком. Поняття «конфлікт» по-різному трактується в соціології, психології, економіці, філософії, менеджменті, теорії організації. Враховуючи їх зазначимо: конфлікт – це динамічно збалансований вплив, який відбувається між організацією (в особі однієї людини або групи людей) і клієнтом, заснований на розбіжності в меті, мотивах і завданнях.

Як суб'єкт конфлікту може виступати як окрема особистість, так і група індивідів, інтереси яких відрізняються від інтересів організації. Специфіка

конфлікту в маркетингу взаємин визначається орієнтацією на споживача. Найчастіше конфлікти такого типу вирішуються з передумови «клієнт завжди правий», адже клієнтоорієнтованим організаціям важливо утримувати клієнтів: підтримувати і розвивати відносини з ними, особливо якщо мова йде про постійні покупців.

Існують різні ступені гостроти конфліктів і різні їх функції. Важливим визначальним аспектом конфлікту є ступінь гостроти конфліктної ситуації. Виділяємо три ступеня гостроти конфлікту: низький, середній, високий. Низький ступінь конфліктності визначається тим, що суб'єкти конфлікту залучені в звичайну суперечку або загострений діалог. Конфлікт завершується, коли сторони знаходять згоду або (в разі клієнтоорієнтованих компаній), коли згода досягається шляхом задоволення потреби клієнта або згладжування його невдоволення. Конфлікт із високим ступенем гостроти супроводжується інколи фізичним насильством. Цей ступінь конфліктів вкрай небезпечний для репутації організації, і його необхідно намагатися не допускати. Середній ступінь гостроти конфлікту є середнім між високим і низьким ступенями. Тому організаціям для пом'якшення міри гостроти конфліктів потрібно ретельно продумувати адміністративні, правові, управлінські та інші види врегулювань конфліктів.

Будь-який конфлікт має результат: позитивний або негативний. Тому функції конфлікту поділяємо на дві об'ємні групи: позитивні і негативні. Спираючись на теорії А.Я. Анцупова і А.І. Шипілова серед функцій конфлікту в процесі взаємовідносин з клієнтами виділяємо:

1. Усунення суперечливостей у функціонуванні організації, що виникають в наслідок недосконалості діяльності організації, помилок в її управлінській діяльності.

2. Пізнання учасниками конфлікту один одного: можливість для організації глибше оцінити потреби клієнта і його ставлення до неї, можливість для споживача оцінити вигоди від користування послугами обраної компанії.

3. Поліпшення якості діяльності (в тому числі якості товарів або послуг) організації (як наслідок п. 2).

4. Особистісне і професійне зростання співробітників організації.

5. Послаблення психологічної напруги, яка є реакцією учасників на конфліктну ситуацію.

6. Підвищення авторитету організації і рівня лояльності клієнта до неї в разі перемоги (в термінах маркетингу взаємин під перемогою розуміється задоволеність клієнта після вирішення конфлікту). До позитивних сторін необхідно також віднести здатність конфліктів гуртувати не тільки колектив, а й зміцнювати взаємини з ключовими клієнтами коштами пошуку спільних цілей і співпраці. А це підвищує продуктивність і ефективність діяльності всієї компанії [1, с. 253].

Для позначення основних негативних функцій конфліктів із клієнтами, можна взяти за основу класифікацію Е.А. Уткіна [4, с. 60].

1. Великі матеріальні, емоційні витрати на участь в конфлікті.
2. Зниження рівня лояльності клієнтів щодо організації або втрата клієнтів.
3. Звільнення співробітників, зниження дисципліни, погіршення соціально-психологічного клімату в колективі.
4. Надмірне захоплення процесом конфліктної взаємодії на шкоду роботі.
5. Складне відновлення ділових відносин.

Щоб уникати конфлікти, треба уміти ними управляти. Під управлінням конфліктами розуміється не тільки їх дозвіл, але і запобігання, а також активна «робота над помилками» після завершення конфліктної ситуації. В основі управління конфліктами два основні принципи:

1. Принцип компетентності – втручання в природний розвиток конфліктної ситуації має здійснюватися компетентними людьми, які володіють теоретичною підготовкою або достатнім життєвим досвідом.

2. Принцип співпраці і компромісу – необхідні надати можливість сторонам конфліктам захищати свої інтереси, але домогтися, щоб вони робили це шляхом співпраці, компромісу, уникнення конфронтації.

Запобігання конфліктам починається із першого етапу взаємовідносин організації з співробітником – з етапу відбору і прийому на роботу. З огляду на специфіку клієнтоорієнтованих компаній, роботодавці повинні розуміти, якими

якостями і особистими характеристиками повинні володіти кандидати на відповідні посади. Від того, наскільки якісно і оперативно виконується робота співробітників, залежить те, наскільки ефективна діяльність організації загалом. Від цього залежить і те, наскільки швидко і якісно організація буде досягати поставлених нею цілей.

Діяльність співробітників в організації заснована на колективній праці, і тут виникає проблема збалансованого і скоординованого управління персоналом. Для цього менеджерам компаній необхідно пам'ятати про важливість управлінських рішень, при дотриманні яких можна запобігти багатьом конфліктні ситуації при взаємодії організації з клієнтами:

1. Визначення спільної мети.
2. Мотивація і підвищення зацікавленості.
3. Удосконалення комунікативних навичок і особистих якостей співробітників.
4. Обґрунтування маркетингових стратегій і рішень.
5. Вдосконалення процесу виробництва і постачання.
6. Встановлення зворотного зв'язку з клієнтами.

Важливо, щоб співробітник розумів, яка мета стоїть перед компанією і які завдання і частка відповідальності на ньому для досягнення визначеної спільної мети. Коли мета і завдання виставлені, управлінцям необхідно розробити механізми мотивації і підвищення зацікавленості співробітників організації в своїй роботі виходячи з їх особливостей і посади, яку обіймають. Якщо компанія позиціонує себе як клієнтоорієнтована, то кожен співробітник організації повинен знати, що стоїть за цим поняттям і що потрібно робити, щоб виправдовувати обрану тактику.

В конфліктів немає конкретної певної стадії дозволу, вирішується конфлікт тоді, коли сторони узгодять усі питання, які порушені, цілі один одного, коли виникають суперечності. Можна цілеспрямовано вчити співробітників стратегіям поведінки в конфліктних ситуаціях і розвивати здатності запобігання конфліктів шляхом проведення регулярних тренінгів в сфері конфліктології. Наприклад, «Запобігання конфліктам з клієнтами і

техніки виходу з конфлікту, що виник для персоналу», «Вдосконалення ділових комунікативних навичок і принципів», «Диференційований підхід до клієнта і визначення його характеру» тощо.

Найважливіші механізми вирішення організаційних конфліктів як на мікро-, так і на макрорівні: договір, угоди й контракти, що містять права та обов'язки сторін, особливо при виникненні конфлікту.

Література:

1. Акулич І.Л. Маркетинг взаємовідносин / І.Л.Акулич. – Мінськ: Вища школа, 2010.
2. Анцупов А.Я. Конфліктологія / А.Я.Анцупов, А.І.Шипілов. – М.: ЮНИТИ, 2000.
3. Берегова Г.Д. Освітньо-виховний потенціал філософських знань у системі вищої аграрної освіти в Україні: Монографія / Г.Д.Берегова. – Херсон: Айлант, 2012.
4. Уткін Е.А. Конфліктологія: Теорія і практика / Е.А.Уткін. – М.: Асоціація авторів і видавців «ТАНДЕМ»; ЕКМОС, 1998.

УДК 81'243'272

Педагогічні науки

ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

*Васільєва П.А.,
Аспірант філологічного факультету
Запорізький Національний Університет
м. Запоріжжя, Україна*

У Законі України «Про вищу освіту» (2014р.) поняття компетентності чітко диференціюється. У нашому дослідженні ми погоджуємося з визначенням, наведеним у цьому документі: «компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є

10

результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [1].

Іншомовна комунікативна компетентність в даний час вважається однією з найважливіших компетентностей, на формування яких повинна бути спрямована освіта. Однак, незважаючи на важливість іншомовної комунікативної компетентності, це питання є недостатньо дослідженим. Теоретичний аналіз наукових досліджень засвідчує, що іншомовну комунікативну компетентність учені розглядають з різних точок зору.

Так, Козак С. В., вважає, що іншомовна комунікативна компетентність є сформованою у процесі навчання іноземної мови здатністю вільно й адекватно (відповідно до соціально-рольових ситуацій професійної діяльності) розуміти і продукувати відповідні мовленнєві висловлювання згідно з теоретичними положеннями і знаннями, що виконують інформаційно-комунікативну функцію, а також практичним вмінням та навичками, які забезпечують перцептивно-комунікативну та інтеракційно-комунікативну функції спілкування за допомогою засобів іноземної мови. [2, с. 12].

З нею погоджується Андриенко А. С. та стверджує, що іншомовна комунікативна компетентність - це здатність здійснювати міжкультурне професійно спрямоване спілкування; взаємодіяти з носіями іншої культури відповідно до національних цінностей, норм та уявлень; створювати позитивний настрій спілкування для комунікантів; вибирати комунікативно цілеспрямовані способи вербальної та невербальної поведінки на основі знань про науку і культуру інших народів у межах полілогу культур [3, с. 16].

С.Ю. Ніколаєва розглядає поняття іншомовної комунікативної компетентності, як здатність успішно вирішувати завдання взаємодії і взаєморозуміння з носіями мови, яка вивчається, відповідно до норм і культурних традицій в умовах прямого й опосередкованого спілкування [4, с. 36].

Також, Волошина О.С. стверджує, що іншомовна комунікативна компетентність це здатність повноцінно спілкуватися іноземною мовою в усній і письмовій формах в різноманітних ситуаціях для вирішення завдань міжособистісної і міжкультурної взаємодії [5, с. 7].

З іншого боку, Клименко Е.В. розглядає іншомовну комунікативну компетентність, як результат затрачених зусиль, спрямованих на формування таких іншомовних знань і вмінь, які відображають лінгвістичний, професійно-контекстульний, психологічний, соціальний та ситуативний стан мови як засобу професійного спілкування у сфері фінансів та особистісного спілкування [6, с. 63].

Вченого підтримує Бегека Д.А. та у своєму дослідженні визначає іншомовну комунікативну компетентність, як інтегроване багаторівневе утворення у структурі особистості, яка набута в результаті навчання. Також дослідниця долучає до компонентів іншомовної комунікативної компетентності професійно орієнтоване мовлення, вільне спілкування і володіння термінологією професійного спрямування, мовленнєвими зразками, нормами граматики [7, с. 5].

Деякі вчені притримуються зовсім іншої точки зору. Так, наприклад, Павленко О. О. стверджує, що іншомовна комунікативна компетентність є інтегрованим компонентом комунікативного менеджменту, комунікативної та професійної компетенції, який передбачає володіння мовою і професійно-орієнтованим мовленням на варіативно-адаптивному рівні, а також на рівні вільного ділового спілкування (для фахівців, що мають високий рівень комунікативно-професійної компетенції), вирішення завдань щодо формування позитивного іміджу організації або особи [8, с. 14].

Подібної думки дотримується і Галицька М.М і трактує поняття іншомовної комунікативної компетентності, як інтегративну професійну характеристику особистості, що визначає рівень професіоналізму майбутнього фахівця щодо його іншомовної комунікативної компетенції та включає потреби, мотиви, психологічні якості, предметні та інтелектуальні знання, уміння й навички, які дозволяють успішно використовувати іноземну мову для виконання професійних завдань [9, с. 184].

Так само, на думку російської дослідниці С. Баришнікової, іншомовна комунікативна компетентність – це інтегративна особливість особистості, що характеризується обсягом і характером засвоєних знань, умінь, навичок з іноземної мови та формується в процесі моделювання іншомовної професійної

діяльності, що має складну структуру й постає як взаємодія і взаємопроникнення лінгвістичної, соціокультурної й комунікативної компетентностей, рівень сформованості яких дозволяє майбутньому спеціалісту ефективно здійснювати іншомовну, а отже, міжмовну, міжкультурну й міжособистісну комунікацію [10, с. 3].

Дослідниця Вяхк І.А. ж твердить, що іншомовна комунікативна компетентність передбачає наявність фонетичних, лексичних, граматичних знань та здатності застосовувати ці знання на практиці, а також сформованість комунікативних умінь у говорінні, читанні, письмі, аудіюванні. Також вчена наголошує, що формуючи іншомовну комунікативну компетентність здобувачів освіти, слід забезпечити їх мовними засобами іноземної мови, за допомогою яких вони можуть реалізувати всі функції спілкування: інформаційну, регулятивну, емоційно-оціночну, етикетну. Не менш важливим завданням є навчити здобувачів освіти виходити з положення за браком іншомовних мовних засобів – використовувати перифраз, замінювати потрібне слово синонімом і т.п. Необхідно створити умови для набуття ними мінімального досвіду з розв'язання типових комунікативних завдань: запитати інформацію, повідомити інформацію, пояснити інформацію, сприйняти і зрозуміти сприйняту інформацію; спонукати до чогось, попросити про щось, запропонувати щось, порадити, домовитись про щось, сприйняти спонукання і відреагувати на нього; виразити думку, оцінку, виразити почуття, емоції, доказувати, переконувати, відчутти задоволення/незадоволення та інші почуття від сприйнятої інформації; звернутись, почати розмову, виразити інтерес до співрозмовника, уважно слухати і чути, підтримати розмову, закінчити її, привітати з святом, подякувати, виразити співчуття. [11, с. 27]

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що учені трактують поняття «іншомовна комунікативна компетентність» з точки зору свого дослідження, акцентуючи увагу на тих аспектах, які є важливими для фахівців певної галузі.

Отже, проаналізувавши вищезгадані визначення, ми вважаємо, що іншомовна комунікативна компетентність – динамічна, інтегрована особистісно-професійна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізу-

ватися, провадити професійну та подальшу навчальну діяльність особи іноземною мовою згідно із завданнями ситуацій іншомовного спілкування в різноманітних соціально детермінованих ситуаціях із врахуванням лінгвістичних і соціальних правил, яких дотримуються носії мови і реалізується у психологічній та технічно-операційній готовності особистості до виконання успішної, продуктивної та ефективної діяльності з використанням засобів іноземної мови або в умовах іншомовної культури та забезпечує можливість ефективної взаємодії як за умов професійної потреби, так і для самоосвіти й саморозвитку особистості педагога.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Козак С. В. Формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту: дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2001. 224 с.
3. Андриенко А. С. Развитие иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности студентов технического вуза (на основе кредитно-модульной технологии обучения): автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.08. Ростов н/Д, 2007. 26 с.
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 590 с.
5. Волошина О.С. Підготовка вчителя початкових класів до оцінювання іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами тестових технологій: автореф дис...канд. пед. наук: 13.00.04. Кропивницький, 2019. 24стр
6. Клименко Е. В. Формирование иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности будущих финансистов: дис... канд. пед. наук: 13.00.08. Калуга, 2004. 200 с.
7. Бегека Д.А. Підготовка майбутніх магістрів іноземної філології до формування фахової комунікативної компетентності студентів педагогічного університету: автореф дис...канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 20с.

8. Павленко О. О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної професійної освіти: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. К., 2005. 40 с.

9. Галицька М. М. Формування у студентів вищих навчальних закладів сфери туризму готовності до іншомовного спілкування: дис... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2006. 369 с.

10. Барышникова С. Н. Формирование коммуникативной компетенции в системе обучения иноязычной речевой деятельности студентов медицинских вузов: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.08. Саратов, 2005. 24 с.

11. Вяхк І.А. Умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі інформаційних: дис...канд. пед. наук: 13.00.04 –Вінниця, 2013р. 227стр.

Педагогічні науки

ВИКОРИСТАННЯ СКРАЙБІНГУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Давидова Г.Ю.,

викладач вищої категорії

ЗКР НУ “Запорізька політехніка”

м. Запоріжжя

Підвищення якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах є ключовою умовою входження вітчизняної системи освіти у Європейський освітній простір [1]. Важливим напрямом реалізації окресленого завдання є володіння викладачем вишу ефективними формами та методами, інноваційними технологіями реалізації навчального процесу з опорою на вимоги сучасного знаннєвого, інформаційного суспільства. [3]Надати нового інформаційного характеру традиційним формам й методам навчання та ін. [5, с.27-32].

Розробкою окремих аспектів поширення нових інформаційно-комунікаційних методик навчання займаються провідні вітчизняні (Р.С.Гуревич, Н.М. Дементієвська, М.Ю. Кадемія, Ю.І. Машбиць, Н.В. Морзе, К.М.Обрізан та ін.) та зарубіжні (Є.М. Котенко, Є.С. Полат, І.В. Роберт, К.Робінсон та ін.) фахівці.

Цікавою у зазначеному контексті є розширення аудіовізуального навчального простору шляхом упровадження у процес професійної підготовки вищої школи новітньої технології презентації, яка у практичному та науковому обігу отримала назву скрайбінгу. [7, с.3-126]

У цілому, головним у змістовій інтерпретації поняття скрайбі не є візуалізація інформації, а його головним завданням –відтворення інформації у привабливій для слухача і глядача формі для кращого її запам'ятовування і засвоєння. Це спосіб зафіксувати найважливіші тези виступу спікера чи тренера під час заходу за допомогою візуальних засобів –метафор, особливим чином оформленого тексту й інших елементів. Такий запис робиться наживо, тобто безпосередньо під час самого виступу, зазвичай на великоформатних поверхнях. Це естетично оформлений візуальний конспект концентрованих смислів [8, с.70-90].

Виділяють цілий ряд видів скрайбінгу: фасилітація, скрайбінг-презентація, відеоскрайбінг та ін. Так, скрайбінг-фасилітація (від англ. facilitate–допомагати, полегшувати, сприяти) –це переклад інформації зі словесної форми у візуальну та фіксування її у режимі реального часу.

Робота викладача на занятті під час пояснення нового матеріалу з крейдою в руках –приклад скрайбінгу-фасилітації [11, с.118-142]

Для виконання "скрайбінг-фасилітації" використовуються різні типи зображень: малюнки, піктограми, символи, окремі ключові слова (написи, гасла), схеми та діаграми. Скрайбінг може бути розміщений як на дошці, так і на одному або декількох аркушах паперу. Тому важливим є не якість малюнка, а обрана авторська асоціація, її характер [13, с.3-126].

Так, виокремлюють ряд інноваційних шляхів аудіовізуальної підтримки навчального процесу –скрайбінг-презентації та відеоскрайбінг.

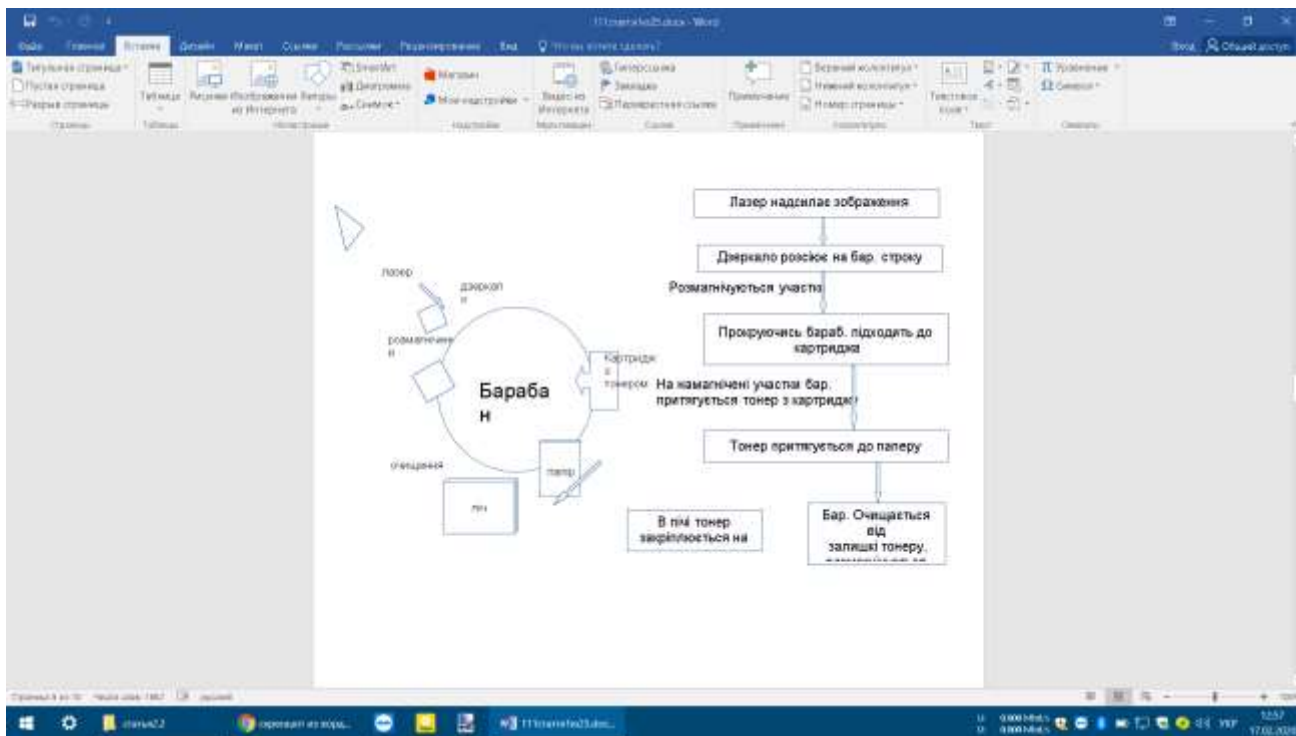
Перший –найпоширеніший, використовується під час виступу доповідача. Він супроводжує його мовлення за допомогою різних схем, малюнків, графіків. Разом з тим, головним елементом скрайбінга є усне повідомлення не з чіткою дикцією за кадром, гарним звучанням, що посилюють зоровий ефект. "Озвучка" (голос диктора) веде за собою весь образотворчий ряд, а музика стає ефектним

доповненням презентації. Чіткість, стислість, зрозумілість—основа ефективності застосування скрайб-презентації [13, с.30-35].

Відеоскрайбінг –це динамічний вид скрайбінгу, особливий відео ролик, у якому зображення з’являються ніби з -під пера, ручки, маркера, може бути представлений у вигляді статичних схем / графіків, скрайб-малюнків, скрайброзповідей (комікси), простих надписів, виготовлених в особливому стилі [14]. Його найважливішою особливістю визначають можливість використання безліч разів [11, с.118-142].

Створення онлайн-скрайбінгу передбачає використання спеціальних програм й онлайн-сервісів (PowToon, VideoScribe та ін.). За їх допомогою відео можна створювати за готовими шаблонами, однак безкоштовні можливості зазначених сервісів обмежені [13, с.36-39].

Вивчаючи тематику скрайбінгу (рис. 1), виявила що користуюсь його елементами розпочинаючи з навчання.

ПЕДАГОГІЧНА ЦІННІСТЬ НАЦІОНАЛЬНО СПРЯМОВАНОЇ ТВОРЧОСТІ КОМПОЗИТОРА ВАДИМА ГОМОЛЯКИ

Деменко Н.М.

викладач циклової комісії викладачів музики

ВКНЗ СОР «Лебединський педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка»

м. Лебедин, Україна

В Україні історично склалася система виховання, яка максимально враховує національні риси і самобутність українського народу. Серед проблем, від розв'язання яких залежить здійснення національного відродження України, важливе місце належить формуванню національної свідомості.

Вагомий внесок у справу формування національної свідомості має зробити педагогічна наука, яка формує педагогічні кадри, що повинні забезпечити докорінне оновлення сучасної школи на засадах широкого використання національних цінностей, традицій, звичаїв, національної педагогічної спадщини. Але без активного залучення музичної педагогіки і мистецьких дисциплін формування свідомого українця, патріотично налаштованої особистості, на нашу думку, відбутися не може.

Відроджуючи національну систему виховання потрібно глибоко досліджувати і вивчати творче надбання українських композиторів, що використали в своїх творах український фольклорний матеріал, бо саме фольклорне виховання є серцевиною національної системи виховання. Одним з вітчизняних митців, творчість якого просякнута національно-фольклорними мотивами, є Вадим Борисович Гомоляка – талановитий композитор, фронтовик, непересічна яскрава людина.

Найхарактернішими рисами мистецтва Вадима Гомоляки є «оптимістичне світосприймання, послідовне утвердження в музичних образах краси й радості життя, заперечення насильства і зла» – так висловилася про творчість митця музикознавець Марія Загайкевич [1, с.12]

Композиторська спадщина заслуженого діяча мистецтв УРСР Вадима Борисовича Гомоляки охоплює різноманітні жанри. Особливо яскраво його талант і специфіка художнього мислення розкрилися в балеті. Також у доробку митця – твори для симфонічного оркестру та інструментальні концерти, музичні комедії, камерно-інструментальні ансамблі, музика до кіно.

У 1948 р. відомий кінорежисер Т. Левчук знімав кінострічку «Зоря над Карпатами», до якої Вадиму Борисовичу запропонували написати музику. Складність цього завдання полягала в тому, що В. Гомоляці, вихованому на музичному фольклорі центральних регіонів України, треба було відтворити особливості пісенності західних областей. Композитор вирішив безпосередньо ознайомитись із народним музичним буттям Карпат. Він вирушив у своєрідну фольклорно-етнографічну експедицію – пройшов пішки від Ужгорода до Вижниці, записуючи народні пісні, вивчаючи музичний побут. Найголовніше, що цікавило В. Гомоляку, – це закономірності викладу національного фольклору, можливості його використання у професійній музиці. Надзвичайно колоритна музика західних українців на довгі роки полонила митця, вказала шляхи, якими треба йти, щоб його творчість мала справжній всенародний розголос. Чимало цікавих композицій, осяяних мелодикою Карпат, вийшло з-під пера Вадима Борисовича в різні часи. Це музика до фільмів «Я – партизан України», «Зоря над Карпатами», «Анничка»; симфонічні композиції «Три закарпатські танці» («Увиванець», «Гагілка», «Аркан»), «Карпатська легенда».

У 1951 р. композитор був удостоєний Державної премії СРСР за сюїту для симфонічного оркестру «Закарпатські ескізи». Цей цикл, який увібрав найцікавіші ознаки симфонічного жанру, можна поставити поряд із найкращими творами провідних українських митців. В. Гомоляка, завдяки майстерному конструюванню музичної форми, змалював яскраві, в цілому життєрадісні (попри певні драматичні епізоди) картини народного життя [2, с.26]. В. Гомоляка завжди ставив перед собою складні й масштабні мистецькі завдання. У своїх симфонічних композиціях В. Гомоляка дуже часто використовував танцювальні форми. У «Трьох закарпатських танцях» він

звернувся до конкретних фольклорно-хореографічних зразків, у симфонічній картині «В Іспанії» використав інтонації та ритми іспанської хоти, а в «Румунській рапсодії», «Закарпатських ескізах» і «В Молдавії» вмістив великі танцювальні епізоди, що несуть значне драматургічне навантаження.

Можна припустити, що танцювальність як форма зображення народного духу стала для композитора найбільш показовою, і саме ця особливість була першопричиною звернення Вадима Борисовича до балетного жанру. Перший такий твір – одноактний балет «Запорожці» (1954) – був написаний для Державного ансамблю танцю УРСР і не виходив за межі розгорнутого танцювального номера. Музична драматургія, відповідно до усталених традицій концертно-ансамблевого мистецтва, ґрунтувалася на зіставленні порізного емоційно забарвлених епізодів. Від композитора вимагалось, в першу чергу, майстерне опрацювання народних мелодій, підкреслення їх жанрово-танцювальної природи. Робота над одноактним балетом «Запорожці» дала змогу авторів ближче ознайомитися з українським хореографічним фольклором, що в подальшому відіграло важливу роль у становленні й розвитку стильових особливостей його балетного письма. У 1955 р. в Донецьку відбулася прем'єра балету В. Гомоляки «Сорочинський ярмарок», написаного за мотивами однойменної повісті М. Гоголя. У ньому, як і в «Запорожцях», він виразно репрезентував фольклорно-національну лінію розвитку балетного мистецтва. В музиці балету є цікаві знахідки щодо театралізованої розробки народних танцювальних форм [3, с.999].

Через два роки після появи «Сорочинського ярмарку» в Донецьку відбулася прем'єра ще одного балету митця – «Чорне золото». У 1960 р. цей твір поставив балетмейстер П. Вірський на сцені Київського театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка. Спектакль став важливою культурною подією. Характерною рисою балету «Чорне золото» є щедрий фольклорний струмись, яким просякнута музика. Особливості сюжетної зав'язки (молодь Закарпаття їде працювати на шахти Донбасу) дали змогу ввести в партитуру гуцульські народнопісенні й танцювальні мотиви, створити на їх основі іскрометні

дивертисментні епізоди. Розробка цієї інтонаційної сфери зближує «Чорне золото» з карпатською лінією творчості композитора, виразно представленою в його симфонічній музиці. Другою спробою звернутися до комедійного жанру стало створення В. Гомолякою в 1965 р. балету «За двома зайцями», в основу якого покладено однойменну комедію М. Старицького. У 1960-х рр. Вадим Борисович розпочав роботу над балетом «Оксана» (лібрето написано за мотивами поеми Т. Шевченка «Сліпа»). Його постановку було здійснено в 1964 р. у Донецьку (балетмейстер Р. Клявін) до 150-річчя від дня народження Кобзаря [4, с.72-73].

Безперечно, що завтрашній день незалежної України, її остаточне воскресіння залежить від того, наскільки високою буде національна свідомість її громадян.

У процесі національного виховання засвоюється духовна і матеріальна культура нації, формується національна свідомість, осмислене ставлення до себе, до свого народу, своєї держави, історії, культури, мови, досягається духовна єдність поколінь. Формування національної свідомості молодого покоління може бути успішним лише тоді, коли вони будуть знати і цінувати свою культуру, виховуватися на творчості українських митців, таких як непересічний і талановитий композитор В. Гомоляка, що протягом усього життя прагнув пізнати навколишній світ і відобразити своє ставлення до нього через чудову, глибоконародну музику.

Література:

1. Загайкевич М. У жанрі балету / М. Загайкевич // Музика. – 1985. – № 1. – С. 11–12
2. Щириця Ю. Вадим Гомоляка / Ю. Щириця. – К. : Муз. Україна, 1982. – 48с.
3. Історія української культури : у 5 т. / НАН України ; голов. редкол.: Б. Є. Патон (голов. ред.) [та ін.] / – К. : Наук. думка, 2011. – Т. 5, кн. 2, 1031 с.
4. Гомоляка Вадим Борисович // Муха А. Композитори України та української діаспори : довідник / Антон Муха. – К., 2004. – С. 72–73.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Зайцева І.Ю.,

Аспірантка спеціальності 011Освітні, педагогічні науки

Київський університет імені Бориса Грінченка

м.Київ, Україна

За останні роки термін "компетентність" став часто вживатися в освітянській літературі при висвітленні сутності різних видів компетентності. Водночас методичні засади формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя музики, як окремої цілісної системи, не були предметом дослідження у музично-педагогічній галузі освіти. Поняття "комунікативна компетентність" нерозривно пов'язане з розумінням суті комунікації, її значенням у процесі розвитку людини.

Отже, це процес взаємодії між різними суб'єктами комунікації, під час якого здійснюється обмін інформацією; він включає в себе динамічну зміну етапів формування, передачі, прийому, розшифрування та використання інформації в обох напрямках. У процесі комунікації функціонують чотири тісно взаємопов'язані елементи: відправник інформації, повідомлення, канал та отримувач інформації. Професійно-педагогічна комунікація реалізується як система найрізноманітніших безпосередніх та опосередкованих зв'язків суб'єктів комунікації. Особливістю безпосередніх зв'язків суб'єктів комунікації є їх прями контакти (з єдиними часовими, просторовими характеристиками): "вчитель – учень", "вчитель – група учнів", "вчитель – колектив учителів" тощо.

Аналіз сутності поняття "комунікації" та взаємозв'язок його з поняттям "спілкування" дозволяє констатувати, що між даними поняттями наявна відмінність, а за певних умов можливе визначення спілкування як частини процесу комунікації. Педагогічна комунікація – це взаємодія між суб'єктами в процесі навчання за допомогою вербальних, невербальних, а також

комп'ютерних засобів з метою взаємообміну інформацією та досягнення цілей навчання. Спілкування ж виступає основою педагогічної комунікації та безпосередньо пов'язане з вербальними засобами даного процесу.

Музична комунікація є складною системою, в якій можна виокремити такі основні цикли: *музична творчість*, як фахова діяльність, в процесі якої уява переробляє життєві враження, що перетворюються у музичний матеріал; *музичний твір*, як специфічний продукт фахової діяльності, суб'єктивований у процесі творчості; *музичне виконання*, як співтворчість композитора й виконавця; та *музичне сприйняття*, як художньо-комунікативна взаємодія. Отже, музичне виконання є комунікацією між слухачами, виконавцем-інтерпретатором та музичним твором. У процесі музично-педагогічної комунікації, поряд з учнем та педагогом, третім суб'єктом спілкування виступає мистецтво. Наблизити мистецтво до кожної дитини, допомогти їй його зрозуміти педагог може за умов створення духовного контакту; з музикою (музичним твором), з кожним учнем окремо та з класом в цілому. Адже музика займає особливе місце серед інших видів мистецтва насамперед завдяки незвичності, унікальності та високому ступеню інтегрованості й абстрактності музичної мови. Можливість виокремлення музики в якості суб'єкта та об'єкта комунікації пов'язана з тим, що у музичному творі відбираються, спресовуються, переробляються та упорядковуються різні фази життєвих емоцій. Під час слухання музики інтуїтивні уявлення щодо емоцій активізуються, що забезпечує, перед усім, розуміння емоційного характеру музики.[7]

Музично-педагогічна комунікація має підпорядковуватися законам художньої логіки та бути спрямованою на створення атмосфери емоційного переживання твору. Тому забезпечення ефективності комунікативних процесів у навчанні, що є метою формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя музики, сприяє досягненню цілей та завдань музично-естетичного виховання учнів загальноосвітньої школи на засадах особистісно-зорієнтованої педагогіки. [7]

Професійно-педагогічна комунікація є складним видом педагогічної діяльності, спрямованої на навчання, виховання й розвиток особистості, і потребує відповідальності.[4]

Процес комунікації залежить від професійної ролі викладача, яка програмує певний шаблон соціальної, професійно спрямованої поведінки (учитель-учень). У зв'язку з цим особливе значення має його здатність урізноманітнювати рольові професійні позиції, позбавлятися «масок», входити в роль іншого.(викладач як суб'єкт педагогічної комунікації)

Комунікативні вміння – вид професійних умінь педагога, що відображають рівень його готовності до реалізації професійного спілкування (вміння соціальної перцепції, саморегуляції, вербального і невербального контакту з учнями, вміння управляти своєю поведінкою)[3].

Теоретичні дослідження засвідчують, що до змісту комунікативних умінь входять уміння розуміти іншу людину, самовираження, уміння вступати в контакти, вести спілкування. Уміння спілкування – риса багатопланова, вона ж, на думку дослідників, має низку складових. Дослідники називають три основні ознаки комунікативних умінь: здібність відчувати задоволення від процесу спілкування, бажання перебувати серед інших людей, альтруїстичні тенденції. Теоретичні знання з культури спілкування повинні одночасно закріплюватись ґрунтовною практичною роботою над розвитком комунікативних умінь[6].

Є. Косіло у своїх дослідженнях підкреслює необхідність удосконалення формування комунікативних умінь, оскільки саме вони є основою професійної діяльності майбутнього вчителя. Стихійне формування комунікативних умінь, вважає автор, призводить нерідко до авторитарного стилю поведінки, виникнення конфліктних ситуацій, напруженості і непорозуміння у відносинах між педагогом і учнем, зниження успішності школярів, небажання вчитися, психічних травм. Комунікативні вміння, за Є.Косіло, це – певна система дій, володіння соціальною перцепцією, адекватне використання засобів спілкування, уміння передавати раціональну і нераціональну емоційну інформацію, уміння користуватися

вербальними і невербальними засобами передачі інформації, уміння проводити діалог, переносити знання на життєві ситуації тощо [2].

На думку О. Язикова, комунікативні уміння майбутнього вчителя є одними із головних його професійних умінь. До комунікативних умінь вчений відносить: вміння швидко й вірно орієнтуватися в умовах зовнішньої ситуації спілкування; правильно формувати свою мову, тобто зміст акту спілкування, знаходити адекватні засоби для передачі цього змісту; забезпечувати зворотний зв'язок [1].

Виділяючи комунікативні уміння вчителя, О. Леонтьєв відносить до них вольові якості, тобто уміння керувати своєю поведінкою; якості уваги, особливо такі, як спостережливість, гнучкість, та ін.; уміння володіти соціальною перцепцією («читати по обличчю»); адекватно моделювати особистість учня, його психічний стан за зовнішніми ознаками; вигідно подавати себе у спілкуванні з учнями; володіти мовним і немовним контактом з учнями; організовувати співробітництво у процесі спілкування [5].

Важливим у формуванні комунікативних умінь є вироблення індивідуального почерку, стилю спілкування з урахуванням особливостей розвитку вихованців та своєї індивідуальності. Оволодіння засобами і способами самовиховання комунікативних умінь – процес тривалий і поступовий, однак він повністю залежить від самого педагога. Постійне прагнення викладача досягнути більшої влади над собою, успіху у професійній діяльності за умови систематичного й успішно організованого самовиховання принесе позитивні результати в підвищенні не тільки рівня комунікативних умінь, а й усієї системи умінь педагогічного спілкування [6]. Психологічною основою та необхідною умовою формування комунікативної компетентності є високий рівень розвитку комунікативних здібностей. Комунікативні здібності вчителя розглядаються як багатогранне особистісно-професійне утворення, яке забезпечує здатність оптимальної організації професійного спілкування з іншими учасниками комунікативного процесу, адекватність сприймання себе у спілкуванні під час взаємодії та індивідуально психологічних особливостей співрозмовників, швидкість та легкість засвоєння нових, більш ефективних форм комунікативної

поведінки. Вони інтегруються у стилі професійної взаємодії вчителя, забезпечуючи індивідуальний характер його спілкування з вихованцями, і є основою готовності спеціаліста до педагогічного спілкування, провідним компонентом комунікативної компетентності вчителя.

Майже всі педагогічні уміння, зокрема, комунікативні, так чи інакше пов'язані із комунікативною діяльністю педагога, що пояснюється її специфічною спрямованістю – психологічною готовністю вчителя до організаторсько-комунікативної діяльності, яка є найважливішою умовою реалізації його інших педагогічних умінь [3].

Вивчення музики потребує специфічної форми інтеракції вчителя і учнів – спілкування, що ґрунтується на принципах відкритості, щирості, свободи та рівноправного партнерства. Тут абсолютно неприйнятний вольовий стиль управління аудиторією, авторитарне нав'язування викладачем своїх естетичних смаків, знеособлення думки учнів, оскільки осмислення музичного образу ґрунтується на тонкому індивідуальному сприйнятті. Музику називають зеркалом душі, це мистецтво прямого та сильного емоційного впливу, тому що в ньому людські почуття стають предметними.

У музично-педагогічному процесі присутня багатосторонність комунікації, яка проявляється на різних рівнях: спілкування учня з педагогом; з музичним мистецтвом (в формі слухання, виконання); спілкування з композитором, з епохою. Педагогічна комунікація розгортається на фоні відношень до особистості і до музики. Педагоги-музиканти серед компонентів педагогічного спілкування виділяють і специфічний естетичний компонент, який забезпечує взаємозв'язок між музичним мистецтвом і особистістю; естетичні достоїнства самого художнього твору, що накладають свій відбиток на комунікативний процес; музичну мову, потребує якої іншого вербального відтворення; особливу естетичну цінність музичного мистецтва, що найбільш яскраво проявляється у педагогічній комунікації.

На наш погляд, формування професійної комунікативної компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва буде протікати успішно при дотриманні наступних педагогічних умов:

- Спрямованості педагогічного процесу при вивченні музичних дисциплін на психологічну, музично-педагогічну і комунікативну підготовку студентів;
- Використання у якості базового методичного принципу у роботі зі студентами принципу індивідуального підходу, що заключається у розумінні особистості студента, рівня його музичного та особистісного розвитку; використанні адекватних прийомів педагогічної взаємодії;
- Впровадження в учбовий процес додаткових форм індивідуальної та колективно-групової діяльності студентів (установчо-освітній курс, практикуми, «репетиції» відповідей на екзаменах, «репетиції» роботи з хором і т. п.);
- Розвиток у студентів професійно-значущих рефлексивних якостей: розуміння особливостей музичного досвіду, досвіду спілкування з колективом (хором, інструментом), самооцінка своїх виконавчих та педагогічних можливостей, ініціативність у виборі прийомів педагогічної або хорової практики.

Література:

1. Бех І. Д. Технологія інтимно-особистісного спілкування / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2003. – № 1. – С.17-29.
2. Бірюк Л. Я. Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки (психолого-академічний аспект):навчальний посібник / Л. Я. Бірюк. – Глухів : РВВ ГДПУ, 2008. – 210 с.
3. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація :навчальний посібник / Н. П. Волкова. – К. :Академія, 2006. – 256 с. – (Серія «Альма-матер»).
4. Волкова Н. П. Педагогічка :[підручник для студ. Вищ. Навч. Закл.] / Н. В. Волкова. – К. : ВЦ «Академія», 2001. (ст. 13).
5. Максименко С.Д. Технологія спілкування / С.Д. Максименко, М.М. Заброцький. - К.:Главник, 2005.-112с. – (Серія «Психологічний інструментарій»).
6. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи:підруч. для студ. ВНЗ / Л. Г.Подоляк, В. І. Юрченко . – Вид. 2- ге, допов. і переробл. – К. :Каравела, 2008. – 351 с.

7. Проворова Є. М. Методичні засади формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя музики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 / Є. М. Проворова ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2008. – 6-7 с.

Педагогічні науки

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Заруцька С.М.,

Студентка педагогічного інституту

Київський університет імені М.П. Драгоманова

м. Київ, Україна

У статті розглядаються педагогічні умови та вікові особливості, що впливають на ефективність процесу формування толерантності в учнів початкової школи.

Ключові слова: *толерантність, особистість, молодший школяр, навчально-виховний процес, вікові особливості, ігрова діяльність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В дитячому середовищі дуже поширена байдужість, жорстокість, агресія.

Труднощі виникають навіть на рівні утворення елементарної культури поведінки та спілкування, вміння подати себе як інтелігентну, освічену, культурну, всебічно розвинену людину. Завдання освіти і розвиток суспільства тісно пов'язані, тому пошук ефективних механізмів виховання дітей невпинно продовжується. На даному етапі існування людства виховання підростаючого покоління в дусі толерантності може сприяти подоланню цієї кризи та надасть змогу вирішити цілий ряд педагогічних завдань, а саме: прискорити процес успішної соціалізації особистості; формування таких позитивних якостей, як самостійність, відповідальність, соціальна активність, творчий підхід до вирішення проблем, виховання шанобливого ставлення до іншої особистості та

інших культур, цінностей, віри тощо. Початкова ж школа відіграє особливу роль у формуванні особистості школяра і через цілеспрямоване виховання та самовиховання на основі високих моральних цінностей повинна сприяти закладанню толерантних установок, звичок, світогляду. Результативність виховного процесу залежить і від врахування вікових особливостей молодшого шкільного віку, оскільки даній віковій категорії характерне більш легке засвоєння правильних установок на дружбу, співпрацю, взаємоповагу тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні існує значна кількість наукових праць, присвячених дослідженню виховання толерантності. Зокрема, розробкою методичних рекомендацій з формування толерантності в учнівської молоді займаються вчені О.Асмолов, О. Грива, А. Погодіна, І.Солдатова та інші. На необхідності виховання учнівської молоді в дусі толерантності наголошує вчений І. Бех; Я.В. Бережна, С.О. Кубіцький виокремлюють показники та чинники сформованості толерантності у дітей молодшого шкільного віку. На важливість врахування вікових особливостей при формуванні толерантних установок у молодшого школяра звернено увагу у роботі дослідниці Л.В.Артемової; головні психологічні механізми впливу гри на дитину у формуванні толерантної поведінки виокремила науковець А.А. Осипова.

І хоча окреслено значимість цього процесу в загальній системі виховання і, здається, теоретично толерантність розглянуто в різних ракурсах, однак деякі важливі аспекти й досі залишаються поза увагою вчених, а практичний досвід вихователів та педагогів потребує детального вивчення, узагальнення і відображення в конкретних навчальних програмах і методиках.

Мета статті полягає в тому, щоб розглянути педагогічні умови та вікові особливості (зокрема, ігрову діяльність), врахування яких впливає на ефективність формування толерантної поведінки у молодших школярів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес формування будь-яких позитивних якостей, в тому числі толерантності, є дуже складним, тривалим, суперечливим. А найбільшим ускладненням при цьому є віддалення

його результатів у часі та залежність від багатьох факторів. Дослідники Я.В.Бережна та С.О.Кубіцький виокремлюють такі чинники, що впливають на формування толерантності молодшого школяра:

- сім'я з усіма сформованими в ній традиціями, звичками, міжособистісними відносинами, стереотипами і забобонами;
- учитель початкових класів, його особистісні та професійні якості;
- шкільний мікросоціум з його освітніми та виховними цінностями;
- спільна суспільно значуща діяльність;
- моральний мікроклімат у класі;
- фізкультурно-спортивні заходи (екскурсії, походи, ігри, свята);
- шкільні традиції;
- суспільство однолітків;
- потреба у спілкуванні;
- тип темпераменту. [2, с.8]

Значна роль у психічному розвитку дитини на цьому етапі ще належить наслідуванню. І оскільки найпривабливішим і авторитетним зразком для школяра в цей період є вчитель, тому він повинен прикласти якомога більше зусиль, щоб вивести учня до розуміння причинно-наслідкових зв'язків, що є основною задачею школи першого ступеня.

Однак, щоб інших виховувати в дусі толерантності, необхідно бути толерантним і самому. До головних складових професійної компетентності вчителя, що впливають на виховання толерантності молодших школярів можна віднести: безпосередньо професійні знання про толерантність, педагогічні уміння, педагогічну позицію, психологічні особливості особистості вчителя, які слугуватимуть взірцем учням в процесі виховання та закріплення толерантної поведінки. Саме толерантний педагог усвідомлює, що від нього залежить наскільки буде згуртованим колектив, якими будуть норми і форми спілкування, які заходи сприятимуть розвитку діалогу й мирному вирішенню конфліктів; як необхідно заохотити творчі підходи до вирішення проблем; створити умови до спільної конструктивної активності учасників освітнього

процесу. Такий педагог не буде підтримувати агресивну поведінку або сприяти загостренню суперництва; сприятиме залученню учнів і батьків до прийняття рішень і розробок програм спільної діяльності; намагатиметься вчити критично мислити і цінувати позиції інших; чітко формулювати власну позицію у спірних питаннях; цінує культурну різноманітність і всіма силами намагається створити умови для визнання культурних відмінностей і їх проявів у житті.

Таким чином, ефективності формування толерантних установок у молодших школярів сприятиме дотримання наступних педагогічних умов:

1. Виховання здатності бачити й розуміти відмінність іншої людини від себе самого та сприймати цю відмінність як цінність. Дотримання цієї педагогічної умови можливе при розробці та впровадженні методики виховання толерантної поведінки молодших школярів у навчально-виховному процесі.

2. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія вихованців та педагогів в навчальному процесі. Мається на увазі ставлення до дітей як суб'єктів виховання, здатних змінювати себе самих, своє ставлення до оточуючих, виявляти повагу до людей тощо.

3. Звернення дитини до власного «Я», усвідомлення своїх вчинків, рефлексія, формування адекватної самооцінки. Реалізація цієї умови передбачає підготовленість вчителя до такої діяльності. Саме його педагогічна позиція визначає принципи виховної роботи, які можуть бути визначальними у формуванні системи ставлень до себе, однокласників, батьків, інших людей, що визначатимуть поведінку учня в подальшому, будуть впливати на його самооцінку, рівень професійних нахилів та домагань.

4. створення атмосфери сприяння самореалізації і саморозвитку кожної дитини, розкриття її інтересів та можливостей.

Важливою умовою результативності у вихованні толерантної поведінки молодших школярів є знання та врахування вчителем основних вікових особливостей даного періоду.

Згідно з віковою періодизацією, прийнятою українськими психологами і педагогами, межі життя дитини від шести до одинадцяти років називаються молодшим шкільним віком. [4, с. 116] Вступ дитини до школи в цей період

привносить в її життя суттєві зміни, пов'язані з діяльністю, спілкуванням, відносинами з іншими людьми, способом життя, статусом молодшого школяра, що виявляється в його внутрішній позиції.

Проте, порівняно з дошкільниками, молодшим школярам характерна більша здатність адаптації до умов шкільного життя. Слід зауважити, що зовнішній вигляд дитини молодшого шкільного віку не співпадає з її внутрішнім станом, оскільки у порівнянні з дитиною дошкільного віку вона все частіше обмірковує свої дії, намагається приховати свої переживання, сумніви, справжні почуття. В цей період у молодших школярів проявляються нові відчуття: переживання нового і радість від цього, здивування, сумнів, усвідомлення своїх почуттів, вони стають більш емоційно вразливі; поступово вчаться керувати увагою, пам'яттю, мисленням; йде активне формування внутрішньої позиції та ставлення до себе. А педагог при цьому повинен їм допомогти усвідомити свої психічні процеси, щоб навчити коригувати власну поведінку відповідно до загальноприйнятих норм і правил.

Провідним видом діяльності цього віку стає навчальна. Однак не слід забувати, що у молодшому шкільному віці продовжує виявлятися властива дошкільникам потреба в активній ігровій діяльності. А оскільки так вона є природним видом активності для молодших школярів, тому серед різноманітних форм і методів виховання толерантності важливе місце слід відвести саме ігровій діяльності. З її допомогою школярі не тільки відображають реальне життя, а й перебудовують його.

Сучасна дидактика, звертаючись до ігрових форм навчання, вбачає в них можливість ефективної взаємодії педагога і учнів. В іграх розпочинається невимушене спілкування дитини з колективом класу, взаєморозуміння між учителем і учнем, дитина розвивається і вчиться розрізняти добре і погане, прекрасне і потворне. Тематика і зміст більшості ігор мають моральну спрямованість, що виявляється в орієнтації на дружбу, чуйність, доброту, толерантність, чесність, сміливість, комунікабельність.

Гра є різновидом комунікативної взаємодії дітей, для якої характерна

потреба в співпраці та визнанні гідності партнера, що, в свою чергу, активує процес самопізнання й самооцінки, а також і оцінку партнера. По суті, саме гра надає можливість дитині уявити себе на місці товаришів, сприяє кращому розумінню оточуючих та своїх почуттів. А програвання ролей дає можливість дитині побачити і оцінити різні моделі поведінки.

Важливим є і те, що з допомогою гри школярам легше виказувати власні почуття, емоції, вирішувати внутрішні конфлікти, набувати життєвого досвіду спілкування та взаємодії з однолітками, що є необхідним у формуванні навичок толерантної поведінки. Систематичне використання в учбовому процесі елементів гри надає педагогу можливість переносити знання на практику в доступній для сприйняття молодшими школярами формі, що сприятиме привчання їх до вияву толерантності у взаєминах, активності в міжособистісній взаємодії, спілкуванні з оточуючими тощо. В ігровій ситуації учень наслідує риси, почуття іншої людини. При цьому власні переживання, які заважають дитині у житті, відсуваються на другий план і до певного часу не виявляються у поведінці дитини. Переживання дитиною почуттів ігрового образу дозволяє йому змінити свою позицію у ставленні до емоційних станів однолітків, а це, в свою чергу, допомагає змінити ставлення вихованця до себе і формувати толерантне ставлення до ровесників. Таким чином, в умовах ігрової ситуації молодший школяр має можливість моделювати систему соціальних взаємин і уміння орієнтуватися в різних ситуаціях. Дитина робить перші спроби оцінити свою дію з точки зору її результату та майбутніх наслідків. В умовах гри відбувається поступове подолання особистісного егоцентризму, завдяки чому розвивається самосвідомість дитини, що допомагає їй набувати досвід вирішення проблемних ситуацій, налагодження взаємин через усвідомлення своїх внутрішніх почуттів і емоцій. Завдяки ігровим ситуаціям відбувається поетапне засвоєння і відпрацювання навичок толерантної поведінки.

Дослідниця Л.В. Артемова вважає, що при підпорядкуванні ігровим правилам створюються умови для формування толерантності, розвитку самосприйняття, самооцінки, самоповаги молодших школярів. [1, с.11-13]

Важливо виділити головні психологічні механізми впливу гри на дитину, які формують толерантну поведінку:

1. моделювання системи соціальних зв'язків у наочно-дійовій формі;
2. зміна позиції дитини по відношенню до себе усвідомлення власного «Я»;
3. формування реальних відношень як рівноправних, партнерських;
4. організація в грі нових, більш адекватних способів орієнтації дитини в проблемних ситуаціях;
5. формування здатності дитини до вільної регуляції діяльності на основі підкорення поведінки системі правил [5, с.128]

Тож, з метою формування таких особистісних якостей молодшого школяра вчитель не повинен нехтувати використання в освітньому процесі елементів ігрової діяльності, оскільки саме в ній закладені ті колосальні виховні резерви, великі педагогічні можливості, що часто не одразу можна помітити.

Висновки. В сучасних умовах серед цінних пріоритетів освітнього процесу особливе місце посідає виховання толерантного підростаючого покоління, що є певним гарантом взаємопорозуміння і миру в суспільстві. Виховання толерантності у молодших школярів потребує включення у виховний процес умов, адекватних їх віковим та індивідуальним особливостям. А оскільки гра – природній необхідний спосіб життєдіяльності у віці молодшого школяра, то при формуванні толерантних установок учнів саме вона може стати тим важливим інструментом для вчителя початкових класів. Тому вважаємо, що педагогу початкової школи в навчально-виховному процесі необхідно систематично використовувати елементи ігрової діяльності, що сприятиме привчання учнів до вияву толерантності у взаєминах, активності в міжособистісній взаємодії, спілкуванні з оточуючими тощо.

Література:

1. Артемова Л. В. Театр і гра / Л.В. Артемова. – К.: «Томіріс», 2002. – 291с.
2. Бережна Я.В. Показники та критерії толерантності у дітей молодшого шкільного віку / Я.В. Бережна, С.О. Кубіцький // Вісник Національного

Університету оборони України: збірник наукових праць. – 2013. – №4(35). – 7-10 с.

3. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2кн. Кн.1: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: / І. Д. Бех. – К.: «Либідь», 2003. – 280 с.

4. Скрипниченко О.В. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник / О.В. Скрипниченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. — 2-ге вид. — К.: «Каравела», 2012. — 400 с.

5. Осипова А.А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов / А.А. Осипова. – М.: ТЦ «Сфера», 2004. – 126-149 с.

УДК 378

Педагогічні науки

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД В НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Звєкова В.К.

*Викладач кафедри загальної педагогіки,
дошкільної, початкової та спеціальної освіти ІДГУ
м. Ізмаїл, Україна*

Останні роки в системі освіти індивідуалізація та індивідуальний підхід до навчання в молодшій групі школярів набирає чималих обертів. Це пов'язано із бажанням сучасного покоління отримувати навчальний матеріал більш якісний та різнобічний. Чітка і поглиблена співпраця вчителя та учня дає змогу підвищити рівень знань школяра, а педагогу удосконалити свій професійний рівень, звертаючи увагу на індивідуальні та психологічні особливості у школяра, виявляти його переваги та слабкості, і на основі цих індивідуальних та специфічних ознак вихованця формувати лінію індивідуальності, з урахуванням потрібних методів, прийомів та способів педагогічного впливу.

Успішність засвоєння навчального матеріалу, швидкість його розуміння та осмислення, глибина усвідомлення знань, рівень розвитку молодшого школяра залежить не тільки від старання вчителя, але й від самої дитини: її пізнавальних

можливостей та потенціалу, спричиненими різноманітними факторами впливу, включаючи особливості сприйняття, пам'ять, розумова діяльність, фізичний та психологічний розвиток. Тому кожен вчитель завжди повинен ставити собі завдання – зменшити вплив негативних наслідків однотипних протиріч, а закріпити позитивні, створити такі умови, щоб мати змогу використовувати всі можливості кожного учня у процесі урочно-класної системи навчання. Щоб розв'язати дане питання, потрібно послідовно реалізовувати диференційний та індивідуальний підходи до молодшої групи школярів.

Питання індивідуалізації у різні часи то набирало активності в наукових кругах, то знову забувалось на багато років. Але потреба сучасності, знову підняла питання до високого рівня. Під впливом освітньої реформи та удосконалення освітнього процесу із акцентуванням його на індивідуальних якостях школярів, науковці та педагоги дійшли висновку, що індивідуалізація – це один із найкращих методів, принципів та засобів для досягнення якісного навчального процесу.

Питанню індивідуалізації навчання і виховання учнів значне місце відводили такі великі педагоги як Я. А. Коменський, Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Й. Г. Песталоцці, А. Дістерверг, К. Д. Ушинський, Б. Д. Грінченко.

В середині ХХ ст. активно вивчають проблему індивідуалізації Ш.О. Амонашвілі, Д. М. Богоявленський, А. А. Бударний, Л. С. Славіна, В. О. Сухомлинський, О. Я. Савченко, І. Унт та ін.

Рідше педагоги-науковці звертаються до вивчення питання організації індивідуального підходу в групі школярів початкової школи, що обґрунтовує актуальність даної теми.

Сучасне суспільство диктує системі освіти дуже високу та непрості умови. Ключовими завданнями є створення сприятливих умов для різнобічного розвитку особистості: самостійної, цікавої, енергійної, цілеспрямованої особистості, що є основою для створення комплексної системи розвитку та виховання учнів початкової школи.

Питання індивідуального методу навчання давно цікавила провідних педагогів-науковців. З розвитком педагогіки, як науки удосконалювалось

питання індивідуалізації, індивідуального та диференційованого навчання, що в своєму розвитку пройшло декілька ключових етапів.

Сучасна психолого-педагогічна література подає велику кількість тлумачень терміну « індивідуалізація » :

- побудова навчального процесу так, щоб вибираючи способи, прийоми чи методи навчання , були враховані індивідуальні особливості кожного учня, зважаючи на їх рівень розвитку та можливості;
- навчання, яке базується на особливостях індивідуально-психологічного характеру учня, акцентуючи на них увагу;
- гуманність, що характеризується орієнтацією методів та темпів навчального процесу з урахуванням індивідуальних властивостей учнів, об за допомогою класних, групових чи індивідуальних методів організації навчання , отримати різнобічний розвиток особистості учня, враховуючи його особливості;
- принцип індивідуального підходу, коли враховуються індивідуальні особливості учня в ході навчання в усіх його видах та способах, незважаючи в якій кількості і які особливості використовуються [2,с. 10].

У наукових працях можна прочитати думку, про те, що індивідуалізація й диференціація у навчально-виховному процесі є синонімами, або, що завданням індивідуалізації та диференціації в процесі реалізації розвивати унікальні якості талановито-обдарованих учнів [5].

Термін «індивідуалізація» навчання, який сформувався в сучасності, всіма науковцями тлумачиться як обов'язкова складова, і як досконалий засіб для індивідуального навчання. З цього випливає, що ефективність навчального процесу залежить від індивідуальних особливостей в значенні загально-пізнавальної діяльності: уваги сприйняття, пам'яті, мислення та унікальних здібностей; під загальним значенням «індивідуалізація навчання» трактується як адаптація навчальних впливів до індивідуально-психологічних особливостей кожного школяра, з одної сторони та створення комфортних умов для розвивання та удосконалення унікальних здібностей учнів, з іншої [3].

Аналізуючи досвід зарубіжних і вітчизняних науковців, можна зробити висновок, що індивідуальність та індивідуалізація не одне те саме. Індивідуальність – це унікальність в індивідуумі, зібрання тільки йому характерних особливостей, що робить особу унікальною, особливою у будові та вдосконаленні особистості.

Література:

1. Бех І.Д. Виховання особистості. У 2 к. Кн. 2.– К.: Либідь, 2003.– 342 с.
2. Володько В.М. Індивідуалізація і диференціація навчання; понятійно-категоріальний аналіз // Пед. і психол. – 1997. – №4. – С. 9–17.]
3. Долгова В. Індивідуалізоване навчання як стратегія/ В. Долгова// Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2003. – № 11. – С. 40 -41
4. Коберник Г. І. Індивідуалізація й диференціація навчання в початкових класах: теорія та методика: Монографія/ Г. І Коберник. – К.: Наук. світ, 2002. – 231с.
5. Махмутов М.И. Об индивидуализации обучения // Нар. образование. – 1964. – №2. – С. 12–18

УДК 81'243:[378.015.3:005.32]

Педагогічні науки

ЩОДО РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

*Знанецький В.Ю.,
старший викладач кафедри Філологія та переклад
Дніпровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна
м. Дніпро, Україна*

Зміни, що відбуваються в соціальній сфері нашого суспільства, викликають необхідність формування активної, конкурентноздатної особистості. У зв'язку з цим одним із важливих завдань підготовки фахівців було і залишається завдання вивчення іноземних мов. В сучасних умовах перед викладачем іноземної мови постає завдання пошуку і дослідження нових для нього педагогічних аспектів,

котрі зможуть забезпечити ефективність викладання. Виникає необхідність в розробці і дослідженні методологічних основ забезпечення ефективності викладання, у виявленні структурних компонентів особистості викладача, які сприяли б підвищенню рівня його педагогічної майстерності.

Метою цієї роботи є розгляд питання щодо розвитку мотивації студентів до вивчення іноземних мов у процесі професійної підготовки на немовних факультетах вищих навчальних закладів в Україні.

Серед інтегрованих вимог до фахівця ХХІ століття, відзначається висока комунікативна готовність, яка припускає володіння однією з найбільш поширених у діловому світі іноземних мов. На думку багатьох ведучих роботодавців України, володіння іноземною мовою займає зараз друге місце серед вимог, що висуваються ними до випускників вищих навчальних закладів, поступаючись тільки професійній компетенції та випереджуючи комп'ютерну грамотність.

Сучасні соціальні умови: спільні проекти з іноземними партнерами, документація на іноземних мовах до сучасних технічних засобів, зацікавленість фірм у фахівцях, що знають іноземні мови є сприятливими передумовами успішності формування потреб у вивченні іноземних мов.

Далеко не останню роль в ефективності того чи іншого курсу навчання відіграє поточна регламентація. Під поточною регламентацією розуміється те, як викладач організовує процес, процедурні характеристики роботи з свого предмету. Процедурна організація сама по собі є стимуляцією учнів до оволодіння предметом. Коли зрозуміло, що домашні завдання не хаотичні, а носять системний характер, коли студент помічає що викладач індивідуально відстежує роботу і прогрес кожного учасника групи, тоді все це покращує мікроклімат в групі і контакт з викладачем. Співвідношення контролю з боку викладача і автономності студента повинні змінюватися в залежності від переходу студента з курсу на курс. Отже, адекватний вибір поточної регламентації може відіграти не останню роль в ефективності вивчення будь-якого предмету. Важливо, щоб стиль цієї регламентації відповідав рівню підготовленості групи та її потенціалу.

Таким чином, викладання іноземної мови на факультетах немовних ВНЗ повинне мати свою специфіку в порівнянні з викладанням на факультетах мовних ВНЗ, відбиваючи відносно низьку мотивацію і високі труднощі засвоєння мови. Рівень мотивації тісно пов'язаний з рівнем успішності засвоєння предмету. Підвищуючи мотивацію до вивчення іноземної мови, ми підвищуємо також рівень її засвоєння і, як додатковий позитивний ефект, отримуємо підвищення успішності з цього предмету та суб'єктивну задоволеність. Для ВНЗ, де іноземна мова не є профільним предметом, питання вибору мотиваційних стратегій має особливу актуальність. В першу чергу, це пов'язано з тим, що вивчення іноземної мови на факультетах немовних ВНЗ, носить в основному інтенсивний характер. Для викладача особливо важливо вибрати саме ту мотиваційну стратегію, яка буде адекватна для кожної конкретної групи студентів.

Незважаючи на значну кількість публікацій та досліджень в цьому напрямку, проблема мотивації студентів до вивчення іноземних мов у процесі професійної підготовки залишається актуальною. Питання подальшого дослідження може бути пов'язане з вивченням питань позааудиторної, самостійної роботи студентів. Способи і методи, що були розглянуті в цій роботі, мають допомогти викладачам та студентам у формуванні орієнтовного і поведінкового елементів мотивації, що сприятиме підвищенню якості вивчення іноземних мов.

Література:

1. Виленский В.Я. Технологии профессионально-ориентированного обучения в высшей школе: учебное пособие / В.Я. Виленский, П.И.Образцов, А.И. Уман. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 192 с.
2. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. Учебное пособие / Е.П. Ильин. – Питер, 2003. – 512 с.

САМОСТІЙНЕ ЧИТАННЯ ЯК МЕТОД ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Карасьова О.В.,

к.п.н., доц. кафедри іноземних мов

Національний фармацевтичний університет

м. Харків, Україна

Сьогодні, коли велика увага у нашому суспільстві приділяється підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних швидко проаналізувати ситуацію, вирішити проблеми і бути незалежними, викладачі вищої школи знаходяться постійно у пошуку методів, прийомів, засобів організації самостійної роботи студентів для покращення результатів навчання, розвитку творчих здібностей учнів, самоконтролю та вмінь, різних навичок.

Сучасна практика викладання іноземних мов передбачає методи інтерактивного навчання, які допомагають викладачам організувати самостійну роботу учнів, розвивати творчі та мисленнєві здібності.

Аналіз наукових робіт Г. Юсуф показав, що самостійну роботу студентів можна організувати за допомогою бесід при інтерактивному читанні. Вона рекомендує вчителям використовувати цілеспрямовані стратегічні бесіди в розумінні читання шляхом взаємодій, таких як розмова вчитель-студент, розмова студент-викладач та розмова студент-студент. Вона впевнена, що студентів слід навчити бути самостійними читачами, маючи змогу отримати значення та осмислити контекст тексту. Інтерактивні заняття допомагають активізувати самостійне мислення учнів [1, с.527].

Аналіз вивчених матеріалів показав, що сьогодні широко застосовуються стратегії, які учні повинні свідомо використовувати для розуміння читання навчального матеріалу, що допомагають організувати самостійну роботу студентів. Вони включають до себе самоконтроль розуміння, перевірку розуміння під час читання; спільне навчання, використання графічних та

семантичних структур, вивчення структури розповідей, прогнозування, відповіді та генерування питань, підбиття підсумків, метакогнітивні стратегії, такі як перечитування, попереднє читання, коригування швидкості читання, задавання питання тощо [2, 59].

Аналіз статей, присвячених темі дослідження, показав, що організувати самостійну роботу студентів можна завдяки інтерактивним підходам під час читання, таким як запис та аналіз читання та переказу матеріалів за допомогою порівняльного аналізу помилок та стратегії переказу. Слід зазначити, що такі завдання, як запис самих учнів озвучувати, виділяти та називати різні типи помилок та готувати машинопис, який можна порівняти з попередніми версіями самими студентами, індивідуалізують дидактичний процес, мотивують учнів до продуктивної самостійної роботи. [3, 79]

Аналіз вивчених матеріалів показав, що завдання для індивідуальної, самостійної та парної групової роботи з певними напрямками та рекомендаціями та переліком рекомендованих ресурсів широко використовуються для організації самостійної роботи студентів під час інтерактивного читання. Вони допомагають зосередити увагу учнів на самостійному навчанні, стимулюють самостійну науково-дослідну роботу з виготовленням незалежних аналізів та висновків.

Багато викладачів вищої школи організовують таку форму самостійної роботи студентів, як підготовка до читання за допомогою буклетів, рекомендацій, методичних рекомендацій для самопідготовки тощо.

Аналіз вивчених матеріалів показав, що підхід до аналізу тексту називається трьома типами інформаційної структури, практичним підходом метафоричних понять та діаграмами теорії риторичної структури широко застосовується при організації самостійного читання учнів як форми самостійної роботи.

Наприклад, три типи інформаційної структури містять дерево-діаграму, матрицю та блок-схему. Вони допомагають розвивати та активізувати логічне самостійне мислення та розвивати комунікативні навички.

Висновки. Таким чином, організувати самостійну роботу студентів під час самостійного читання, розвинути індивідуальні творчі здібності, самостійне

мислення та пізнавальну діяльність студентів можна за допомогою таких способів як інтерактивні бесіди про текст за допомогою інструкцій, ефективних стратегії розуміння читання, самоконтролю розуміння та спільного навчання, попередня підготовка до переказу текстів, використання графічних та семантичних структур, мета-когнітивні стратегії, запис та аналіз помилок під час читання та переказу.

Література:

1. Yusuf H. (2014): “Interactive activities and its impact on students’ performance in reading comprehension in senior secondary school in Kaduna, Nigeria” (available at <https://www.sciencedirect.com> online . P. 523-528.
2. Hawkin-J. (2008) “Foundations for literacy an evidence based toolkit for the effective reading and writing teacher”: Canadian Language and Literacy Network. P. 144.
3. Bak-Srednicka A. (2013): “New reading activities”: The State School of Higher Education in Sandomierz: Poland, Vol.3, No.1; 2013. P.78-91.

УДК 37.091:378

Педагогічні науки

КОМПЕТЕНТНІСТЬ КУЛЬТУРНОЇ ОБІЗНАНОСТІ ТА САМОВИРАЖЕННЯ ЯК НАЙВАЖЛИВІША УМОВА САМООРГАНІЗАЦІЇ ТА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Квітка О. О.,

здобувач

Інститут педагогіки НАПН України

м. Київ, Україна

Старіння населення і зростаюча нестача робочої сили вимагає пошуку нових способів формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці.

В умовах глобалізації та інформатизації суспільства у кожному сегменті професійного простору фахівець виявляє себе в умовах культурного різноманіття та полілогу, виникає практично щоденна потреба у постійному розвитку культури особистості як найважливішої умови її самоорганізації та саморозвитку.

Визнання освітою, значущості культурного розвитку фахівців відображено у професійних стандартах, де у вимогах до освоєння основної освітньої програми виділено, як обов'язкові для формування.

Роль і місце компетентності культурної обізнаності та самовираження в системі ключових компетентностей стає все більш важливими в сучасному суспільстві, що відображається у здатності впливати на зміни в професійній діяльності фахівців, що вимагає від них адекватних професійних знань, умінь й навичок, що є важливим завданням для громадян, бізнесу та держави в цілому.

Наукові дослідження в області компетентнісно-орієнтованої парадигми підготовки сучасних фахівців, включаючи процес формування компетентності культурної обізнаності та самовираження особистості у вищій школі мають своє відображення в наукових працях таких науковців, як: І. Гриценко, І. Зимньої, О. Малихіна, А. Хуторського, Н. Хорошилової.

Для того, щоб особистість мала змогу створити успішне власне життя, необхідно мобілізувати безліч здібностей. Люди, як особистість від природи різні. Їхні відмінності полягають в інтелекті, таланті, емоційної чутливості, психологічній проникливості. Все те, що має змогу розвинути сама людина. Розвиток компетентностей постає важливим завданням для самих себе. Глибокі знання і здібності гарантують більш високу зайнятість людей, соціальне забезпечення, а також розширює можливості для самореалізації.

Освіта, яка базується на компетентнісно-орієнтованій парадигмі спрямована щоб відповідати соціально-культурним та особистісно-професійним потребам суспільства і є функціональним підходом до сучасної освіти, що підкреслює значущість життєвих навичок та оцінює їхню майстерність відповідно до результатів практичного застосування [2, с. 97].

У системі ключових компетентностей для навчання впродовж життя, компетентність культурної обізнаності та самовираження є однією з восьми ключових компетентностей і відноситься до культурних знань індивіда. Вона пов'язана з кожною ключовою компетентністю і є однаково важливою для кожної особистості, оскільки орієнтує на суспільство знань в процесах

безперервної освіти та саморозвитку. Забезпечує додаткову цінність для кар'єрного зростання, скорочує розрив між бізнесом і наукою в цілому.

Культурна обізнаність та самовираження – це розуміння і повага до того, як ідеї і сенси у різних культурах творчо виражаються і передаються через різні галузі мистецтва і форми культури [1].

Компетентність передбачає знання місцевих, національних, європейських та світових культур, зокрема мов, спадщини, традицій, культурних продуктів. Включає розуміння різних способів і форм передачі ідей між творцем, учасником та аудиторією. Здатність виражати та інтерпретувати з емпатією образні та абстрактні ідеї, переживати емоції у різних сферах мистецтва і формах культури, бути відкритим до різноманітності культурного самовираження, поважати його, а також дотримуватися етичних норм та бути відповідальним щодо інтелектуальної та культурної обізнаності [1], [2, с.98].

Самовираження – це поняття дуже часто використовується в сучасній культурі разом з термінами: свобода, творчість, стиль, мужність, впевненість у собі. Свобода вираження власної думки, свобода слова – це одне з основних законних прав сучасної людини. Самовираження надає змогу людям відрізнити себе від інших, відображати власні переконання і потреби, посилити образ індивідуальності, автономії і самоствердження в своєму виборі. Акцент на самовираженні є одним з невід'ємних аспектів індивідуалізму. Люди в індивідуалістичних культурних контекстах спонукають до самовираження, оскільки воно включає твердження унікального ядра почуття та інтуїції що робить людину індивідуальною.

Компетентність культурної обізнаності та самовираження з точки зору знань і здібностей важливі для кожної людини в суспільстві, заснованому на знаннях та є характеристикою з погляду на культурний статус фахівця як суб'єкта власної діяльності. Забезпечує додаткову цінність фахівців на ринку праці, соціальну згуртованість і активну громадянську позицію, пропонуючи гнучкість і адаптивність, задоволеність та мотивацію.

Література:

1. Нова парадигма освіти у глобальному світі : веб-сайт. URL: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53> (дата звернення: 23.01.2020).
2. Ярмольчук Т. М. Місце цифрової компетентності у системі ключових компетентностей фахівців ІТ напряму. *Збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф «Якість вищої освіти: українська національна система та європейські практики»*. НУБІП України, (6-7 грудня 2018 р.). Київ 2018. С. 96–98.

Pedagogical sciences

INNOVATIVE APPROACHES TO MORAL CULTURE DEVELOPMENT OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Maryna Kirian

*associate professor of Nature and Humanitarian Disciplines,
and Human Health Department*

Olena Khoroshailo,

*candidate of pedagogical sciences, associate professor
the head of the Linguistics Department*

*Donbass Institute of Technology
and Management PHEE International Scientific
and Technical University named
after academician Yuri Bugai*

The main principle of modern changes taking place today in the educational sphere is training of specialists who, along with the skills necessary for further professional growth, form moral and interpersonal relations culture, expand their own potential, accumulate and create new values.

The cultural revival of higher education, the need to solve complex problems on the way to its renewal and development, encourage a new look at the existing system of higher education, its ability to ensure the preservation and improvement of intellectual and moral potential of the society.

Humanization of higher education is based on teaching humanities and social sciences, which introduce a system of moral values into the educational process of

technical and economic universities. Therefore, courses aimed at cultural and moral development of an individual are of great importance in the professional training of future specialists.

Modern higher education should be based on the paradigm of "a man of culture", who has close historical roots and cultural traditions, who has formed his own value orientations, who has aspirations to the norms of morality and beauty.

Nowadays, the key issue is to determine the methods of teaching the disciplines of the cultural cycle, the forms of work that would correspond to the internal structure, the logic of planning classes and the quality of educational material. The study of cultural disciplines and special courses in this area creates the necessary cultural basis for the study of other educational and special disciplines. Cultural knowledge creates reference points for future specialists in the modern multicultural world, contributes to the formation of intercultural communication skills, the development of harmonious relationships with the world, and forms their moral culture.

Donbass Institute of Technology and Management has introduced the program of the humanitarian special course "Moral culture of students", which is aimed at students of economic and technical specialties, where the disciplines of the cultural cycle are practically not taught. The lecture course is fully provided with visual didactic materials.

The purpose of studying the humanitarian special course is to develop moral and cultural potential of an individual, which contributes to the formation of the worldview of students who are capable of developing creative abilities, scientific knowledge, self-education and self-realization.

The structure and content of the course "Moral culture of students" makes it possible to solve the problems of training and education of students in their organic unity, involves the use of both traditional methods and forms and informal elements in the organization of training sessions.

During the course students perform specially designed creative tasks, the purpose of which is to apply their knowledge in further activities and form steady interest in the search for truth, stimulate cognitive activity in the development of thinking skills, promote emotional experience and empathy, attach to the creative

design and self-organization of their own activities, develop communicative socially-oriented personal qualities.

For the purpose of effective assimilation of the special course, the general stages of the teacher's construction of educational, extramarital and independent cognitive activity of students are defined.

During the organization of educational activities, problem lectures, problem seminars, discussions, debates, conferences, and classes for exchange of “frank thoughts” are used.

Extracurricular activities create conditions for conducting classes of national education, organizing collective creative affairs, educational creative programs, excursions, meetings with cultural figures, clergy, visiting museums, exhibitions, theatres, concerts, and others.

The organization of independent work of students is focused on creative design, creating their own portfolio "Stages of my moral formation".

Indicators of successful assimilation of the special course are formed by moral and ideological beliefs and principles based on stable emotional and valuable attitude of an individual to the patriotic ideals and cultural traditions of other people.

Thus, higher education institutions of innovative type, Donbass Institute of Technology and Management, are a kind of school of creative development of students, preparation for various activities. Students who are at the stage of moral and professional self-healing by their age, thanks to innovative technologies of training and education, reach the level of awareness that cultural thinking helps better understand the diversity of a person on the one hand, and on the other – combines the rational and sensual, mind and heart.

The main task of creating and using special courses of cultural studies in higher educational institutions is to form a personality that in the process of development acquires the ability to independently build their own version of life, teaches them to make their own choices and find ways to implement it.

References:

1. Hansen, D. T. (1993). From role to person: The moral layeredness of classroom teaching. *American educational research journal*, 30, 651-674.

2. Strike, K. (1996). The moral responsibilities of educators. In J. Sikula, T. Buttery & E. Grifon (eds.), Handbook of research teacher education. (2nd Ed., p.869-882). New York: Macmillan.

3. Осипова, Т.Ю. Виховна робота зі студентською молоддю : навч. посіб. / за заг. ред. Т.Ю. Осипової. — Одеса : Фенікс, 2006. — 288 с.

УДК 371

Педагогічні науки

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПАТРІОТИЗМУ У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Конушева А.О.,

викладач II категорії

Канівського коледжу культури і мистецтв

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини –

відокремленого структурного підрозділу університету

м. Канів, Україна

Як наголошено в Національній доктрині розвитку освіти України, пріоритетним напрямком в її реалізації є формування особистості, яка усвідомлює свою приналежність до українського народу, сучасної європейської цивілізації; виховання людини демократичного світогляду, яка поважає громадянські права і свободи, традиції народів і культур світу, національний, релігійний, мовний вибір кожної людини.

Сьогодні спільними завданням навчальних закладів, батьків, влади, громадськості є підготовка молодого покоління до компетентної та відповідальної громадянської участі. Важливий компонент громадянської компетентності особистості – це вміння не лише почерпнути знання із різноманітних джерел, але й дати їм критичну оцінку, зважено спираючись на історичний досвід [1, с.35].

Сучасна національна освіта потребує нових підходів до виховання, особливо до патріотичного. Починати його потрібно з дошкільного та молодшого шкільного віку. Діти цього віку найкраще піддаються вихованню, оскільки в цей час закладаються основи особистості, її майбутнього характеру. Надається спря-

мованість її розумового, морального та естетичного розвитку. Знання та вміння, накопичені дитиною в цьому віці, пізніше стають основою для формування стійких моральних звичок і переконань, високих життєвих ідеалів. Науковець І. Підласий зазначає, що піддатливість школярів, «їхня довірливість, схильність до наслідування, великий авторитет, який у них має вчитель, створюють сприятливі умови для формування високоморальної особистості» [2,с.148].

Для морального розвитку дитини шкільний вік особливо важкий тому, що засвоюється досвід, форми поведінки старших поколінь, оціночні судження; формується певне ставлення до оточення, до себе: розвивається дружба, товаришування, взаємодопомога, любов до батьків, до вулиці, школи, рідного міста, природи тощо. На основі цього досвіду дитина починає виявляти самостійність, свідомість у ставленні до навколишнього світу та людей, до моральних норм суспільства. У силу вікових та психологічних особливостей життєвий та моральний досвід у ставленні до суспільства, до Батьківщини, до своєї країни обмежений. Тому саме в шкільному віці необхідно закладати основи патріотичного виховання, які стануть фундаментом громадського становлення особистості.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що патріотичні почуття в дітей шкільного віку не виникають самі. Вони є результатом цілеспрямованого виховного впливу на дитину ідеології, політики, мистецтва, суспільного устрою, виховної роботи сім'ї, школи та позашкільних закладів.

Провідна роль у формуванні особистості належить сім'ї, яка відповідає за соціальне відтворення населення, за його національний, моральний, духовний розвиток, за створення певного способу життя. Великий внесок у розробку проблем родинного виховання зробив видатний український учений М. Стельмахович. У своїх працях він постійно звертався до ідей народної педагогіки, її заповідей та ідеалів. «Національне родинне виховання, – підкреслював учений, – базоване на українознавстві, сприяє піднесенню національної самосвідомості учня, формуванню сукупності уявлень про власну націю, її самобутність, історичний шлях, місце серед інших етносів» [3, с.130]. Патріотичне виховання пронизує весь навчально-виховний процес, органічно поєднує національне, громадянське,

моральне, родинно-сімейне, естетичне, правове, екологічне, фізичне, трудове виховання, базується на національній історії, знанні та відстоюванні своїх прав, виконанні конституційних і громадянських обов'язків, відповідальності за власне майбутнє, добробут та долю країни. Увесь освітній процес насичений різними аспектами патріотичного виховання. У роботі педагогів добираються та поєднуються різноманітні методи і форми патріотичного виховання, насичуючи їх патріотичними емоціями та переживаннями. Під час проведення заходів формуються патріотичні почуття, національна свідомість, активна життєва позиція. Безумовно, застосування форм і методів патріотичного виховання покликане формувати в особистості емоційні та поведінкові компоненти, що передбачають вироблення вмінь міркувати, аналізувати, ставити запитання, шукати власні відповіді, критично розглядати проблему, робити власні висновки. Весь освітній процес насичений різними аспектами патріотичного виховання. Особлива роль належить предметам соціально-гуманітарного циклу. Саме навчальний заклад включає в урочну та позаурочну діяльність реальне життя, створюючи тим самим єдине поле громадянського виховання не лише учнів, а й усіх учасників навчально-виховного процесу. У результаті відбувається комплексне, системне виховання громадянина, в якого є патріотичні почуття перш за все до себе – це національна самосвідомість, чесність, увага, совісність, працелюбність, повага і любов до своїх батьків, роду; до людей – милосердя, справедливість, відкритість тощо; до Батьківщини – громадянська відповідальність, віра, надія, бажання працювати для розвитку країни, повага до Конституції, законів; до національних цінностей – володіння українською мовою, збереження національних звичаїв, традицій, обрядів, також родинних, шанобливе ставлення до національної символіки [4, с.2].

Патріотичне виховання охоплює всіх учасників навчально-виховного процесу, сприяє формуванню у дітей і молоді та утвердженню у педагогів і батьків національних та загальнолюдських цінностей, особистісних якостей, що притаманні громадянину України.

На компоненти національного виховання звертає увагу П. Щербань. Національна психологія – це психологія людини, яка все життя відстоювала не залеж-

ність своєї Батьківщини. Це психологія господаря, працівника, захисника тощо. Національна родинна психологія йде від «діда – прадіда, батька-матері, родини, рідної оселі й материнської мови, землі-годувальниці, від ясного неба і світлого сонця...» [5, с.380].

Завдяки роботі сім'ї, через відчуття роду кожна людина приходить до світлого образу Батьківщини, до щирих, глибоких і чесних роздумів про найістотніший, найголовніший сенс людського життя.

Виховувати особистість можна лише у тісному зв'язку з навчальними закладами. П. Кононенко, Т. Усатенко зазначають, що «Батьківщина виховує члена держави, нації, а школа – розвиває його» [6, с.123]. Отже, навчальні заклади повинні допомогти учневі стати особистістю. Для цього вони повинні знайти шляхи свого становлення як національного, державного закладу, який буде виховувати патріота, громадянина української держави з активною життєвою позицією, люблячого свій народ і Батьківщину.

Ми можемо зробити висновок, що виховання в українській молоді патріотизму – одне з головних завдань сучасної школи. Учителі, вихователі, усвідомлюючи національні джерела патріотизму, мають шукати нові шляхи розв'язання проблем патріотичної вихованості школярів.

Урахування закономірностей виховного процесу сприятиме дієвості та ефективності патріотичного виховання. Найважливіше значення надається таким закономірностям: єдність навчання, виховання і розвитку дитини та молоді в навчально-виховному процесі; єдність роботи педагогічного й учнівського колективів у навчальному закладі; прагнення вчителя бути взірцем для школярів; поступове включення учнів у навчально-виховний процес, який сприяє їхній роботі над собою [7, с.237]. Таким чином, національно-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді сьогодні є важливою складовою змісту роботи навчальних закладів, головним завданням яких є формування моральної поведінки, активної життєвої позиції, правил співжиття, єдності слова і діла.

Література:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: Наук. Видання. –Київ.: Либідь, 2006. –271 с.
2. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 2: Процесс воспитания. – 256 с.
3. Стельмахович М.Г. Виховні цінності традиційної української родини //Цінності освіти і виховання. Наук. метод. збір. /За заг. ред. О.В.Сухомлинської. – Київ., 1997. – С. 129–132.
4. Чорна К. Навчаємо любити Україну: концептуально-програмні засади патріотичного виховання зростаючої особистості в умовах модернізаційних суспільних змін / К. Чорна // Освіта. –2011. –№ 33/34. –С. 2-3.
5. Щербань М. П. Національно-патріотичне виховання – складова становлення української держави / М. П. Щербань // Формування патріотизму та збереження національної ідентичності особистості в умовах полікультурного середовища сучасної України : збірник наук. праць Хмельницького ОШПО за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. – Хмельницький: Хмельницький ОШПО, 2013. – с. 376–382.
6. Кононенко П., Усатенко Т. Концепція української національної школи – родини //Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. Педагогічні концепції. – Київ.: Школяр, 1997. – С. 123–133.
7. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія: Навчальний посібник. – Київ.: Вища школа, 1995. – 237 с

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

*Короткова Я.А.,
студентка факультету філології та масових комунікацій
Маріупольський державний університет
м.Маріуполь, Україна*

Одним із пріоритетів державної освітньої політики на сьогодні є інклюзивна освіта. Перехід до неї зумовлений тим, що наша країна ратифікувала Конвенції ООН в області прав дітей та прав інвалідів.

Ми визначили свої розуміння терміну “інклюзивна освіта” - це процес забезпечення рівного доступу до якісного навчання шляхом організації діяльності в освітніх установах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей.

На сучасному етапі розвитку інклюзивної освіти надзвичайно важливим є забезпечення рівного доступу до освіти всіх дітей, а особливо тих хто потребує спеціальних умов виховання, корекційного навчання. Зазначена проблема стосується всіх дітей із психофізичними порушеннями, зокрема, дітей з аутистичним спектром порушень.

Слід зауважити, що спектр аутистичних порушень - це спектр багатоманітних різновидів, відмінностей, відхилень і порушень, колосальними і загальними для яких є порушення соціальної інтеграції і небажання аутичних дітей вступати в будь-який контакт із суспільством, зокрема зі своїм оточенням.

Труднощі у розвитку комунікативної сфери дітей даної нозології полягають у тому, що, як свідчать дослідження науковців (О.Р.Баєнська, В.М.Башина, Ю.В.Бессмертна, О.Б.Богдашина, Л.Каннер, С.Ю.Конопляста, К.С.Лебединська, М.М.Ліблінг, Т.І.Морозова, С.С.Морозова, О.С.Нікольська, М.В.Рожественська, Т.В.Скрипник, В.В.Тарасун, А.В.Хаустов, М.К.Шеремет, Д.І.Шульженко та ін.), дитина з аутистичними порушеннями відчуває специфічні труднощі у розумінні

самої ситуації спілкування та умінні адекватно використовувати наявні у неї комунікативні навички. Такі труднощі можуть бути наслідком зниженої потреби у спілкуванні, посиленому прагненні уникати контактів і небажання спілкуватися через те, що оточуючі люди вимагають від дитини більшої активності, ніж та, на яку вона здатна у даний момент у силу особливостей даного порушення. Навіть засвоївши у процесі корекційної роботи певний набір поведінкових моделей, дитина з аутистичними порушеннями не завжди здатна робити вибір між більш ефективним і менш ефективним способом досягнення мети.

Дослідження поведінки дітей з розладом аутичних порушень різного дошкільного віку дали можливість нам виділити такі закономірності мовленнєво-комунікативного розвитку:

- у дітей четвертого року життя з РАС виражена недостатня або повна відсутність потреби в контакті з оточуючими людьми; у більшості випадків, ігнорування присутності інших дітей і дорослих; відсутність мовлення у значної частини дітей; обмежене використання жестів; нездатність до ведення діалогу; сюжет гри відсутній, притаманна маніпулятивна гра;

- діти п'ятого року життя починають відгукуватись на своє ім'я, але у спілкування самостійно не вступають; реагують на жести, на деякі відповідають; наслідують дії оточуючих людей; використовують слова-речення, що означають їх потреби; інколи, використовують діалогічне мовлення (відповіді на прості питання); будують найпростіші фрази; спостерігаються ехолалії - повторення почутих слів та фраз - не пов'язані у часі; ігрова діяльність на примітивному рівні;

- дитина шостого року життя вже розуміє звернене до неї мовлення, може виконувати доручення дорослих; йде на контакт зі знайомими дорослими; вступає в сюжетно-рольову гру з дорослими та дітьми; на прохання може відповідати простими реченнями, вступає в діалог, інколи, проявляє ініціативу у мовленнєвому спілкуванні.

Зазначемо, що формування у дітей з аутизмом комунікаційних дій відбувається під впливом цілеспрямованого корекційного навчання, потребує

опори на індивідуальні схильності дитини до певної діяльності і керівництва з боку дорослого.

Включення дітей з аутизмом в масову освітню систему в дошкільному віці може мати значний вплив на їх розвиток, зокрема, підвищення рівня мовних і комунікативних навичок, навичок соціалізації та інтелектуального рівня.

Література:

1. Никольская О.С. Проблемы обучения аутичных детей // Дефектология. — 1995. — №1;
2. Никольская О.С., Баенская Е.Р., Либинг М.М. Аутичный ребенок. Пути помощи. – М.: Теревинф, 2000. – (Особый ребенок). – 336 с.
3. Пасєвіна О.А. Можливості інклюзивного навчання дітей з розладами аутистичного спектру /О. А. Пасєвіна // Молодий вчений. – 2013. – № 2 (02). – с. 99-104
4. Романчук О. Розлади спектру аутизму / Романчук О. – Л. : Колесо, 2009.-168 с.;

УДК 37.0

Педагогічні науки

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ

Кравчук М.Г.,

*кандидат медичних наук
доцент кафедри біології*

Гурняк О. М.,

*кандидат біологічних наук
старший викладач кафедри біології*

Корнова Н.І.,

асистент кафедри біології

*Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Завданням вищого медичного навчального закладу є підготовка майбутніх лікарів з глибокими і всебічними знаннями. Навчання студентів базується на

принципах систематичності, плановості, наступності, науковості, наочності, єдності теорії з практикою, єдності освітніх, виховних і розвивальних функцій навчання, свідомості та активності, доступності, індивідуального підходу та емоційності навчання [1, 2]. Всіх їх можна об'єднати в три умовні категорії: дидактичну, психологічну та філософську [3]. Для досягнення максимального результату у навчанні студентів викладач повинен бути послідовним у дотриманні всіх принципів навчання у їх взаємозв'язку, оскільки вони згідно дидактики вищої школи є положеннями, які визначають зміст, форми і методи навчання [2, 4].

Принципу систематичності потрібно неухильно дотримуватися викладачу у процесі навчальної діяльності і студенту під час підготовки до занять. Цей принцип передбачає викладання нового навчального матеріалу частинами, з опорою на попередньо вивчений матеріал, а студенти матимуть змогу з легкістю засвоювати зміст навчальної дисципліни від простого до складного, виконувати домашні завдання, при цьому повторюючи вивчене [2, 4].

Згідно принципу науковості зміст навчальної дисципліни повинен відповідати точно встановленим фактам, поняттям з урахуванням логіки вивчення. Ефективними в реалізації принципу науковості є методи проблемного навчання. Потрібно заохочувати студентів до пошукової наукової діяльності, давати їм завдання самостійно вивчати нові наукові джерела для поглиблення і розширення знань, для підвищення їхньої пізнавальної активності [4, 5, 6].

Одним з найважливіших принципів дидактики є принцип наочності. Всі педагоги надавали йому великого значення. Його використання є найкращою навчальною можливістю поєднати абстрактне і конкретне у навчанні, поєднати теорію з практикою, дозволяє доступно передати знання студентам. Цей принцип ґрунтується на використанні наочних посібників, комп'ютерних засобів, на демонстрації відео, предметів, процесів, моделей [4, 6]. Наочність сприяє свідомому і активному засвоєнню теоретичного матеріалу, розвиває спостережливість, формує досвід студентів [2].

Важливим принципом у дидактиці вищої школи є єдність і правильне співвідношення теоретичних і практичних занять у підготовці майбутніх

спеціалістів, від чого залежить успішність і ефективність навчання. Він реалізується завдяки поясненню теоретичного матеріалу через практичну діяльність, наведенню прикладів з історії відкриттів, використанню життєвого досвіду студентів, розумінні ними користі і необхідності засвоєваних знань. Лише досконало володіючи науковими знаннями і професійними навичками, майбутній фахівець зможе реалізувати свої можливості на практиці [2, 4, 6].

Принцип забезпечення єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій реалізується через виховну функцію навчання, яке формує світогляд людини і її відношення до навколишнього світу. Навчальна діяльність особистості є засобом для її інтелектуального розвитку, для формування моральних якостей. Реалізація цього принципу відбувається і через особистісні якості викладача, його здатність не лише передавати накопичені знання, а й можливість своєю харизмою заохочувати студентів до набуття нових знань і вмінь [5, 6].

Принцип свідомості, активності й самостійності студентів полягає в усвідомленні ними мети, завдань навчання і значення своєї навчальної діяльності. Студенти розуміють зміст навчання і значення умінь та практичних навичок для майбутньої професійної діяльності, вчать бути наполегливими та вимогливими до себе, відповідальними за результати своєї навчально-пізнавальної діяльності [4, 5].

При викладанні у вищій школі необхідно, дотримуючись правил дидактики, враховувати початковий рівень знань студентів, рівень їх підготовленості, вікові та індивідуальні можливості особистості, поступово підвищуючи складність навчального матеріалу, якість навчання та забезпечуючи всебічний розвиток особистості. А для цього викладачеві вищої школи потрібно вивчати інтереси, здібності студентів та їхні мотиви навчання. Щоб краще вивчити студентів, викладач має перетворитися з суворого викладача до порадики і консультанта, повинен показувати повагу до їхньої особистості, тим самим викликаючи довіру до себе [4]. Налагодивши контакт зі студентами на емоційному рівні, викладач має можливість реалізувати принцип індивідуального підходу у навчанні, завдяки якому можна долати негативні та розвивати позитивні

особливості студентів на найвищому рівні. Цей принцип дозволяє кожному студенту в умовах колективної навчальної діяльності оволодіти навчальним матеріалом в своєму ритмі та відповідно до своїх можливостей [2, 5].

Принцип емоційності навчання реалізується коли викладач шляхом логічного, цікавого, жвавого викладання дисципліни з наведенням цікавих прикладів та використанням яскравої наочності викликає такі емоції у студентів, які активізують навчально-пізнавальну діяльність, стимулюють успішне засвоєння знань [2]. Згідно психологічного вчення, якість запам'ятовування і відтворення навчального матеріалу залежить не лише від його змісту, а й від емоційного відношення до нього, тому викладачу потрібно дати студентам сильну мотивацію на основі позитивного емоційного стану [4].

На кафедрі біології Національного медичного університету імені О.О.Богомольця під час викладання медичної біології та біології з основами генетики реалізуються всі принципи дидактики вищої школи. Викладання дисципліни здійснюється шляхом читання лекцій, проведення практичних занять та організації самостійної роботи студентів. Принцип наочності реалізується на кожній лекції та на практичних заняттях. Для роботи на практичних заняттях розроблено практичні посібники, завдяки яким систематизовано практичну роботу відповідно до вимог змісту навчальної дисципліни «медичної біології» [7,8,9]. Використання цих практичних посібників найперше дозволяє застосовувати принципи систематичності, єдності теорії з практикою, свідомості та активності у навчанні. Для підготовки до кожного практичного заняття розроблено комплекс навчально-методичних матеріалів, що включають теоретичні запитання, тестові завдання, схеми, таблиці, ситуаційні задачі.

Система принципів навчання студентів у вищій школі спрямована на досягнення результатів, які відповідатимуть вимогам сфери їхньої майбутньої професійної діяльності і забезпечує підготовку сучасного конкурентоздатного медика на ринку праці.

Література:

1. Ващенко Г. Загальні методи навчання: Підручник для педагогів. – Видання перше. – Київ, Українська Видавнича Спілка, 1997. – 441 с.
2. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник – К. : «Академвидав», 2006. С. 148 – 156.
3. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / уклад. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, К.М. Левківський, Ю.В. Сухарніков; відп. ред. М.Ф. Степко. – К.: МОН, 2004. – 60 с.
4. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
5. Калашнікова Л.М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях: навчальний посібник. – Харків, 2016. – 260 с.
6. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник – К.: «Знання», 2005. – 486 с.
7. Medical biology: The study guide of the practical classes course / Romanenko O.V., Golovchenko O.V., Kravchuk M.G., Grinkevich V.M. / Edited by O.V. Romanenko. – Kyiv: Medicine, 2008. – 304 p.
8. Медична біологія: посібник з практичних занять / О.В. Романенко, М.Г. Кравчук, В.М. Грінкевич, О.В. Костильов; За ред. О. В. Романенка. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 472 с.
9. Медицинская биология: пособие к практическим занятиям / А.В. Романенко, М.Г. Кравчук, В.Н. Гринкевич, А.В. Костилёв; под ред. А. В. Романенко. – К.: ВСИ «Медицина», 2015. – 488 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У РОБОТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

*Кузьмицька М.О.,
аспірант,
Київський національний
лінгвістичний університет,
м. Київ, Україна*

В умовах розвитку та існування інформаційного суспільства молодий фахівець стоїть перед необхідністю переосмислення професійно орієнтованих знань, умінь та навичок, які б забезпечили його (фахівця) ефективну та успішну діяльність в обраній професійній сфері. Інформація як самостійна категорія та інформаційні технології як «вища форма функціонування інформаційного ресурсу» [2, с. 56] відкривають унікальні можливості для підвищення ефективності та індивідуалізації освітнього процесу і водночас спонукає до створення методик, головною метою яких є розвиток особистості майбутнього фахівця. Глобальна інформатизація суспільства як наслідок стрімкого розвитку інформаційних технологій дає поштовх до інформатизації освіти, яка має реагувати на нові суспільні тенденції і розвиватися разом із суспільством, забезпечуючи таким чином принцип неперервності освіти. Інформатизація освіти дає поштовх до розробки та оптимального використання сучасних інформаційних технологій у сфері освіти, а саме використання широкого спектру новітніх засобів навчання у педагогічній діяльності викладача з метою ефективного, інтенсивного, індивідуалізованого процесу формування знань, умінь, навичок.

Наслідком цих процесів є інформатизація педагогічної діяльності викладача та зміна організаційних форм і методів навчання [1, с.22]. Так, використання комп'ютерно орієнтованих методів навчання, нових форм організації навчання (таких як дистанційне навчання) та інтерактивних засобів навчання потребують специфічного середовища, яке максимально забезпечить викладача необхідними

інструментами, а студентів надасть можливість ефективної взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу через комп'ютер задля обміну начальними матеріалами, результатами його опрацювання, а також надасть можливість переходу від повного контролю викладачем освітнього процесу до таких форм контролю як самоконтроль та взаємоконтроль самими студентами. Таким середовищем є інформаційно-комунікаційне навчальне середовище, яскравим прикладом якого є навчальна платформа Moodle.

Moodle (від Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – це модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище призначене для об'єднання педагогів і студентів в одну систему для створення персоналізованого навчального середовища [3, с. 97]. Ця відкрита система управління навчанням забезпечує повну взаємодію усіх суб'єктів навчання, формування умінь самонавчання і самоконтролю. Викладач іноземних мов має можливість розміщувати та редагувати навчальні матеріали, створювати тестові завдання різних типів, отримувати звіти щодо діяльності студентів на платформі, тощо. У свою чергу студент отримує доступ до навчальних матеріалів та засобів для спілкування і тестування у різних форматах, переглядати та аналізувати результати своєї роботи.

Таким чином, використання інформаційно-комунікаційного навчального середовища у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов дає змогу більш ефективно організувати освітній процес та забезпечити втілення принципу неперервної освіти, що є одним з пріоритетних напрямів розвитку науки та суспільства.

Література:

1. Коваль Т. І., Сисоєва С. О., Сущенко Л. П. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: Навч.-метод. посібник. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – 380 с.
2. Кушерець В.І. Знання як стратегічний ресурс суспільних трансформацій. – К.: Знання України, 2002. – 248 с.

3. Теорія і практика проектування мультимедійних електронних освітніх ресурсів професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов : [Коллективна монографія] // Бондаренко О. Ф., Матвієнко О. В., Коваль Т. І., Соловей М. І. та інші. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2017. – 266 с.

УДК 377

Педагогічні науки

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кулешова Н.М.,

викладач Краматорського коледжу

Донецького національного університету

економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

м.Краматорськ, Україна

Науковці розглядають активізацію навчально-пізнавальної діяльності в різних аспектах. Однак проблема формування культури самоосвітньої діяльності студентів методами активізації навчально-пізнавальної діяльності потребує обговорення та досконалого вивчення. Проблеми розробки та впровадження інтерактивних педагогічних технологій, що забезпечуватимуть ефективність навчального процесу, є особливо актуальним для українського освітнього простору.

Приблизно третина студентів вважають обсяг своїх академічних знань недостатнім у зв'язку з великим обсягом навчального матеріалу і дефіцитом часу на його засвоєння. Причини цього криються в тому, що педагогічні методи та методики орієнтовані на використання природних здібностей студентів, його життєвого досвіду та рівня розумового розвитку та не достатньо сприяють інтенсифікації навчання. А тому однією з актуальних проблем у системі освіти є організація навчального процесу, що сприятиме успішності студента у навчальному процесі на шляху здобуття професійних знань високого рівня.

Доведено, що 87 % інформації людина отримує за допомогою зорових відчуттів, а 9 % – за допомогою слуху. З побаченого запам'ятовується 40 %, з

почутого – 20 %, а з одночасно побаченого і почутого – 80 % інформації [4, с. 337]. Застосування електронних ресурсів в навчальному процесі сприяє активізації всіх видів пам'яті.

Під активізацією навчально-пізнавальної діяльності розуміють підвищення рівня усвідомленого навчання. Система роботи викладача з активізації пізнавальної діяльності студентів повинна будуватись із врахуванням поступового і цілеспрямованого розвитку творчих пізнавальних здібностей, розвитку їх мислення на кожному етапі оволодіння новими знаннями, уміннями та навичками.

Провідні методи активного навчання використовуються на всіх етапах навчання[2, с.99]. Виклад основного змісту теми лекції має органічно поєднуватися з прийомами та методами активізації пізнавальної діяльності студентів, серед яких можна виділити такі:

- логіко-композиційні (інверсія, протиставлення, парадокс тощо);
- психолого-педагогічні (варіативність і альтернативність поглядів, загострення формально-логічних і діалектичних суперечностей змісту, опора на достовірні факти, яскраві приклади, використання літературних образів і цитат, іронія та гумор, використання зворотного діалогу тощо);
- мовленнєві (образність мови, різноманітна лексика, інтонаційна виразність, зміна темпу ви- кладу, розрядка і паузи тощо);
- кінестетичні (жести, що вказують та підкреслюють, міміка, поза, рух лектора аудиторією).

Потужним засобом, що активізує пізнавальну діяльність студентів під час занять, є використання мультимедійних презентацій, які забезпечують комбінування різних форм представлення інформації на одному носіїві, наприклад, текстової, графічної, звукової, цифрової, анімації, відео, а також рухомих та нерухомих образів[3,с.31].

Організацію самостійної роботи спростить m-learning, який передбачає не тільки спілкування викладача із студентом або групою, але й використання мобільних доданків для навчання (метематичних, лінгвістичних та ін.).

Прийоми та методи активізації навчально-пізнавальної діяльності [1, с.5]

-методи стимулювання інтересу до навчання (пізнавальні ігри, навчальні дискусії, створення ситуацій емоційно-моральних переживань, створення ситуацій пізнавальної новизни, створення ситуацій зацікавленості);

-методи стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні (переконання у значущості навчання, заохочення, покарання);

-проблемний виклад (проблемно-інформаційний метод, дослідницький метод, частково пошуковий метод);

-імітаційні (метод інсценування, ділові ігри, аналіз конкретної ситуації, мозкова атака, метод круглого столу);

-неімітаційні (лекція-бесіда, консультація, лекція-аналіз конкретної ситуації);

-нетрадиційні семінарські(практичні) заняття.

Пошуково-дослідницька робота підвищує пізнавальну активність студентів, їхній інтерес до процесу навчання, самостійність. Пошукова робота як вид діяльності розвиває в студентів пізнавальний інтерес до предмета, самостійне, усвідомлене сприйняття дійсності, критично-оцінювальне ставлення до неї, формує міцні, глибокі знання, науковий світогляд і, що дуже важливо, забезпечує високий рівень навченості студентів. При організації дослідницької роботи студенти активно використовують пошукові системи, сайти новинних видань, відеоматеріали youtube та соціальних мереж, а також пакети офісних програм.

Використання ситуативних завдань спрямоване не тільки на одержання ними певної суми знань, а й на загальний розумовий розвиток, створення й розв'язання таких завдань на занятті сприяє кращому запам'ятовуванню вивченого, активізує пізнавальну діяльність, виробляє навички самоосвіти. Ситуативні завдання, які створені за допомогою різних платформ для розробки WebQuest дозволяють не тільки якісно засвоїти матеріал, але й сприяють швидкому запам'ятовуванню на більш довгий час.

Активізація пізнавальної діяльності в системі особистісно орієнтованого навчання в умовах особистісно-орієнтованого навчання педагог спирається на: •

Суб'єктивний досвід студента • Організовує навчання на суб'єктній основі •
Забезпечує діяльнісний підхід до організації навчального процесу

Застосування інтерактивних технологій Інтерактивне навчання - це діалогічне навчання, якому притаманна насамперед тісна взаємодія викладача й студента. Слово інтерактив означає взаємодіючий, тобто у підготовці до заняття беруть участь і студенти. Вони активно висловлюють свої думки, міркують з приводу вчинків тих чи інших героїв, вступають у дискусію й не бояться сказати щось не так. Якщо відповідь студента неповна чи неправильна, його доповнює інший. Головне, щоб на заняттях була створена така атмосфера, яка б сприяла не лише здобуттю нових знань, але й розвитку пізнавальної діяльності студентів. З метою урізноманітнення типів завдань до проведення практичних та семінарських занять можна використовувати навчальну платформу Kahoot або україномовний доданок learningapps.org.

Висновок Звісно, розглянуті методи та прийоми не є універсальними. Вони виступають лише базою, на яку накладаються індивідуальний характер та рівень знань студентів, а також вимоги сучасності до рівня та якості освіти. Пріоритетним розвитком є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Література:

1. Алексеєнко Т. А. Формування пізнавальної активності студента в умовах блокової організації навчання. – Київ, 1995. – 25 с.
2. Софій Н. З. Про сто і один метод активного навчання / Наталія Софій, Віра Кузьменко. – К. : Крок за кроком, 2003. – 116 с.
3. Радченко М. І., Голубева М. О., Бахтіярова Х. Ш. Засоби пізнавальної діяльності студентів на лекціях. НАУКОВІ ЗАПИСКИ. Том 175. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота.
4. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник / Ягупов В. В.. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

5. Данильчук О.М. Сучасні інформаційні технології в навчанні та розвитку обдарованих дітей з математики / О.М.Данильчук, І.В.Сердюк / Проблеми та перспективи фахової підготовки вчителя математики: збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця: 26-27 квітня 2012. С. 251–254.

УДК 376.2

Педагогічні науки

АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНІ ЗАСОБИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

*Ланко Г.С.,
студентка Ізмаїльського державного
гуманітарного університету
м. Ізмаїл, Україна*

Кожна дитина в Україні має право на рівний доступ до якісної освіти, яке закріплене в Конституції України та інших нормативно-правових документах. В умовах євроінтеграційних перетворень, які відбуваються в українській освітній системі доцільно орієнтуватися на позитивний практичний досвід європейських країн, беручи до уваги український національний контекст [3, с.93-95].

В системі кардинальних змін українського суспільства і зокрема, реформування системи освіти, особливого значення набуває всебічний розвиток особистості, який вивчається в аспекті успішності життєдіяльності людини.

Концепція нової освіти вимагає системно-діяльнісного підходу в навчанні. Сучасний урок неможливо уявити собі без впровадження іноваційних технологій. Серед усього різноманіття технологій кожен учитель вибирає ту, яка допомагає реалізувати завдання освіти і виховання в конкретному, визначеному класі з урахуванням вікових і психологічних особливостей дітей.

Засоби арт-терапії розглядаються як специфічні технології соціалізації дітей з особливими потребами, як педагогічне «лікування» засобами мистецтва з метою формування в них активної операційно-діяльнісної життєвої позиції.

Арт-терапія - метод, який пов'язаний із розкриттям творчого потенціалу індивіда, вивільненням його прихованих енергетичних резервів і, у результаті, знаходженням їм оптимальних способів вирішення своїх проблем. Творчість природно вплітається в життя дитини та є невід'ємною частиною її розвитку. У творчості дитини відображається те, що її хвилює, те, що для неї важливе. Саме тому арт-терапія така ефективна при роботі з дітьми, які мають особливі потреби. Дитина не замислюється про кінцевий результат, вона отримує задоволення від самого процесу, ось чому цей процес для неї такий терапевтичний.

Арт-терапевтична робота припускає широкий вибір різних образотворчих матеріалів:

- фарби, олівці, воскові крейди, пастель;
- для створення колажів або об'ємних композицій можуть використовуватися журнали, кольоровий папір, фольга, плівка, коробки від цукерок, текстиль;
- природні матеріали - кора, листя і насіння рослин, квіти, пір'я, гілки, мох, камінці;
- для ліплення - глина, пластилін, дерево, спеціальне тісто.

У перші роки у школі закладається фундамент до подальшого навчання дітей, формуються соціальні навички, відбувається становлення особи, яка, у свою чергу, формується з багатьох якостей, основне місце серед яких можна відвести творчим здібностям.

Застосування арт-технологій у початковій школі є найбільш ефективним, оскільки в молодшому шкільному віці тяга до спонтанної художньої творчої діяльності сильніша, ніж в підлітковому. Крім того, спостереження педагогів, психологів, фізіологів показують, що початковий період навчання у школі є найбільш важким для школярів, оскільки вимагає від них певну міру підготовленості як у фізіологічному, так і в соціальному плані.

Арт-технології – це методи, що використовують невербальну мову мистецтва для розвитку особистості і дають можливість контактувати з глибинними аспектами духовного життя, з внутрішньою реальністю, що

складається з думок, почуттів, сприйняття та життєвого досвіду. Арт-технології ґрунтуються на тому, що художні образи здатні допомогти людині зрозуміти самого себе і через творче самовираження зробити своє життя щасливішим.

Завдання арт-технологій :

- актуалізація і розвиток творчих здібностей;
- підвищення самооцінки і самосвідомості;
- розвиток емоційно-морального потенціалу;
- формування вміння вирішувати внутрішні і групові проблеми;
- формування вміння виражати емоції

Існує багато видів арт-терапій. Найбільш поширені для дітей молодшого шкільного віку є такі напрями арт-терапії : кольоротерапія, музикотерапія, пісочна терапія, терапія грою, казкотерапія, лялькотерапія.

Існують різні підходи в арт-терапії при роботі з дітьми молодшого шкільного віку.

Одним з ефективних методів роботи з дітьми є казкотерапія. Цей спосіб є одним із найбільш універсальних і доступних для дитячого сприйняття.

Казкотерапія – ця терапевтична дія на дитину з використанням матеріалів казок, спрямована на розвиток творчих здібностей учнів, розширення їх свідомості, вдосконалення взаємодії з навколишнім світом.

Казки викликають сильний емоційний прояв, як у дітей, так і у дорослих. Образи, представлені в казках, апелюють до двох психічних рівнів – свідомості і підсвідомості, що дає додаткові можливості для розвитку комунікативних навичок молодших школярів.

Не менш важливим методом арт-терапії є лялькотерапія – це метод, при якому як основний прийом корекційної дії використовується лялька. Він ґрунтований на ідентифікації дитини з улюбленим казковим персонажем. Лялька – це не просто іграшка, це – посередник, об'єкт для успішної взаємодії з дітьми. Вона відображує людей, допомагає не загубитися у цьому світі, відволіктися від дійсності, розуміти красу, доброту, позбавитися від страху, дозволяє знизити нервову та психічну напругу, об'єднати інтереси учителя і дитини.

Одним з арт-методів, який може використовуватися у кінці уроку для закріплення матеріалу, є техніка “Малюнок по колу”, ця техніка використовується при груповій роботі, сприяє об’єднанню колективу, залученню до процесу навіть самих неактивних учасників, розвитку креативності, підвищенню самооцінки.

Художні матеріали чинять безпосередню дію на художню роботу дитини. Вони спонукають її бачити й відчувати, породжують емоційний підйом і усвідомлення. Особливо цікаво з’ясувати, який матеріал викликає найбільшу експресивність дитини. Тим самим вільний вибір матеріалу є найважливішою рушійною силою в процесі художньої роботи [2, 16].

Таким чином, допомогу у процесі соціалізації дитини можна вважати успішною, якщо вдається зменшити за допомогою технологій арт-терапії тривожність, агресивність, підвищити рівень комунікації колективі.

Узагальнюючи вищезазначене, можна сказати, що настає час уваги до особливої дитини, чиє існування робить наше суспільство добрішим, толерантнішим, зрештою, просто нормальним людським суспільством. Арт-терапія, використовує можливості мистецтва для досягнення позитивних змін в інтелектуальному, соціальному, емоційному й особистісному розвитку дитини. Творчий характер занять допомагає дитині відкривати в собі щось нове, краще розуміти себе, розвивати свої відносини з людьми та світом. Велике значення має виявлення й розвиток у дітей здібностей: у одних - фізичної спритності, у інших - музичності, у третіх - схильності до малювання. Саме тому логічним буде рекомендувати звернути увагу на важливість того факту, що тільки творчий та системний характер, здійснення допомоги дітям в Україні дозволить підняти рівень та ефективність життя людей з психофізичними обмеженнями. Це власне і є новий підхід, у межах якого ми б хотіли бачити майбутнє вирішення проблем дітей із особливими освітніми потребами.

Хочеться закінчити словами В.А. Сухомлинського: «Діти повинні жити у світі краси, гри, казки, музики, малюнка, фантазії, творчості». Саме цей світ ми повинні відкрити для них і допомогти їм соціалізуватися та розвинути свої здібності.

Література:

1. Бастун Н. «Педагогіка тренувань» як засіб соціалізації осіб з інтелектуальною недостатністю / Н. Бастун // Соціальна психологія. - № 6. - 2013. - С. 45.
2. Киселева М. Арт-терапія в роботі с дітьми : Руководство для детских психологов, педагогов, врачей и специалистов, работающих с детьми / М. Киселева. - СПб. : Речь, 2006. - 160 с.
3. П'ятакова Т. Розвиток інклюзивної компетентності вчителя: швейцарський досвід / Т. П'ятакова // Порівняльно-педагогічні студії № 1(11), 2012.
4. Стадієнко Н. Шляхи інтеграції дітей з особливими потребами у суспільство : науково-методичний збірник / Н. Стадієнко. - К. : Контекст, 2000. - 336 с.

УДК 373.221.24

Педагогічні науки

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ У ЗДО № 353 ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ

Надточій О.В.

вихователь

*Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад
(ясла-садок) №353 комбінованого типу
Харківської міської ради»*

Анотація. Теоретично обґрунтовано комплексно-цільову програму впровадження ІКТ в організацію методичної роботи ЗДО № 353.

У статті наведено результати аналізу методичної роботи у ЗДО (цілі, принципи організації, вимоги до здійснення, перспективи розвитку), встановлено особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій в методичній роботі, визначено переваги й недоліки використання ІКТ, створено модель впровадження ІКТ в методичну роботу ЗДО № 353».

Ключові слова: ІКТ, методична робота, організація методичної роботи, комплексно-цільової програми: «Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у методичну роботу ЗДО №353».

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку суспільства характеризується сильним впливом на нього інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які проникають в усі сфери людської діяльності, забезпечують поширення інформаційних потоків у суспільстві і утворюють глобальний інформаційний простір. Невід'ємною і важливою частиною цих процесів є комп'ютеризація освіти. Зараз в Україні йде становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий інформаційно-освітній простір. Цей процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу, пов'язаними із внесенням коректив у зміст технологій навчання, які повинні бути адекватними сучасним технічним можливостям і сприяти гармонійному входженню дитини в інформаційне суспільство.

Комп'ютерні технології покликані стати невід'ємною частиною цілісного освітнього процесу, значно підвищувати його ефективність. Тому рівень комп'ютеризації разом з кадровим і методичним забезпеченням навчального процесу є вирішальним показником оцінювання дієздатності не тільки сучасної школи, а й дошкільного закладу. Інформаційне середовище – засіб ефективної взаємодії учасників освітнього процесу: дітей, педагогів, батьків.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у педагогічній діяльності відкриває унікальні можливості активізації процесів пізнання.

Комп'ютеризація дошкільного навчального закладу допоможе ефективніше організувати освітній процес, відкриє нові можливості комплексного застосування інноваційних технологій. Головна мета: активно сприяти удосконаленню ІКТ – компетентності кожного члена педагогічного колективу.

Для педагогів ЗДО очевидно, що вихователь, який веде заняття з використанням мультимедіа-проектора, комп'ютера, вже має перевагу перед колегами, які працюють тільки в рамках традиційних технологій.

Роль методичної роботи полягає в спонуканні кожного вихователя до підвищення свого фахового рівня та сприяє взаємному збагаченню членів педагогічного колективу педагогічними знахідками в сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Важливість удосконалення організації методичної роботи у ЗДО шляхом впровадження ІКТ пояснюється наявністю суперечностей між:

- вимогами, які висуває суспільство до організації навчально-виховного процесу у ЗДО та реальним станом підготовки вихователів до впровадження ІКТ-технологій;
- необхідністю впровадження ІКТ-технологій у навчальний процес в ЗДО та недостатньою розробленістю методичного супроводу.

Все це обумовило вибір теми роботи – **«Удосконалення організації методичної роботи у ЗДО № 353 шляхом впровадження ІКТ»**.

У науці проблема організації методичної роботи розглядається різнобічно. По-різному науковці бачать і її провідну функцію:

- Розв’язання сутності форм організації підвищення професійності педагогів (Ю.К. Бабанський, Н.П. Волкова, В.І. Кудзоева, Т.С. Рабченко та ін.).
- Як умова розвитку педагогічної творчості педагогів (Т.О. Берсенєва, Л.Б. Білієнко, Н.В. Дудниченко, В.В. Загв’язинський, С.П. Максимюк).
- Організація підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників (Т.Р. Абдулаєв, О.О. Автомонова, В.І. Бондар, Х.І. Золотар, С.П. Мануйленко).
- Основа формування наукової організації навчального процесу (Г. Азаріашвілі, В. Головінов і В. Головінова, І.П. Жерносек).

Проблема використання ІКТ в дошкільному навчальному закладі – для України відносно нова і складна, вимагає вивчення й наукового обґрунтування. Серед українських дослідників, що висвітлювали питання застосування мультимедійних технологій у процесі навчання дітей дошкільного віку, - С. Іванова, Н. Кириченко, О. Кореганова, Г. Лаврентьєва та ін.

Після дослідження та аналізу наукових напрацювань вітчизняних та зарубіжних науковців щодо проблеми впровадження ІКТ у методичну роботу ЗДО, стає зрозумілою необхідність використання інформаційно-комунікативних технологій у практиці дошкільної освіти. Оскільки позитивний вплив ІКТ на психічний та інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку вважається доведеним.

Однак для виключення ризиків надмірного впливу ІКТ на психіку, поведінку і здоров'я дітей слід дотримуватися ряду критеріїв оптимального їх застосування в практиці дошкільної освіти. ІКТ мають виконувати розвивальну функцію, а також відповідати розвитку дітей (зокрема, створювати і підтримувати ситуацію гри), їх використання має бути дозованим у часі (обмежене споживання) і змісті (виключати створення умов для активації в дітей страху чи інших негативних емоцій, моделювання неприйнятної, агресивної поведінки тощо).

Необхідним є подальше вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн з формування ІКТ-компетентності через віртуальні освітні спільноти з подальшим його розповсюдженням й адаптацією для впровадження у дошкільних навчальних закладах України.

Мета статті. Теоретично обґрунтувати і розробити комплексно-цільову програму впровадження ІКТ-технологій в організацію методичної роботи ЗДО № 353 та здійснити експертну оцінку.

Завдання:

1. Здійснити теоретичний аналіз наукової літератури, щодо проблеми організації методичної роботи в ЗДО.
2. Проаналізувати стан організації методичної роботи у ЗДО № 353.
3. Розробити комплексно-цільову програму: «Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у методичну роботу ЗДО № 353» та експертна оцінка.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтенсивний розвиток інформаційних і комп'ютерних технологій, загальна комп'ютеризація навчальних закладів, швидке збільшення парку домашніх комп'ютерів, порівняно простий доступ у світову комп'ютерну мережу Інтернет робить дуже актуальним створення спеціалізованих сайтів для дітей.

В Інтернеті створено сайт ЗДО №353, на освітньому порталі «Класна оцінка». Портал ЗДО доступний для різних груп користувачів засобами Інтернет-технологій. Цей інформаційний ресурс призначений для надання батькам, педагогам різноманітної інформації про історію закладу, педагогічний

колектив, про останні події, що відбулися. Він надає можливість спілкування батьків і педагогів. Тут можна дізнатися про результати інноваційної діяльності садка, про зміцнення його матеріально-технічної бази.

У той же час, використання засобів ІКТ в організації і плануванні діяльності навчальних закладів системи дошкільної освіти сприяє досягненню багатьох переваг, серед яких:

- підвищення ефективності навчального процесу;
- можливість управління з оперативним обліком результатів вже здійсненої діяльності;
- ухвалення ефективніших управлінських рішень;
- підвищення об'єктивності в оцінці діяльності педагогів;
- можливість вживання обґрунтованих і доцільних заходів, націлених на підвищення результативності навчання;
- оперативний адресний доступ до організаційних даних навчального закладу;
- економія матеріальних і людських ресурсів;
- збільшення вільного часу;
- скорочення об'ємів рутинної роботи.

Останнім часом накопичений великий практичний досвід використання автоматизованих систем управління різними технологічними процесами. Нині системи управління навчальним процесом з'являються в освітніх закладах.

Спочатку засоби ІКТ і автоматизовані системи управління в сфері дошкільної освіти розроблялися як бази даних по кадрам, навчальним планам й іншим даним. Засоби ІКТ, задіяні в управлінні освітньою установою повинні складатися з підсистем: інформаційного забезпечення; технічного забезпечення; математичного і програмного забезпечення; методичного забезпечення; організаційного забезпечення.

Наявність таких підсистем дозволяє сформувати сукупність взаємозв'язаних автоматизованих робочих місць фахівців, які працюють в системі дошкільної освіти на рівні освітніх установ, територіальних відділів і управлінь освіти.

До моменту впровадження інновації (інформаційно-комунікаційних технологій) в дошкільному навчальному закладі існувала типова структура організації внутрішньої методичної роботи, яка представлена в такому вигляді (рис. 1.1)

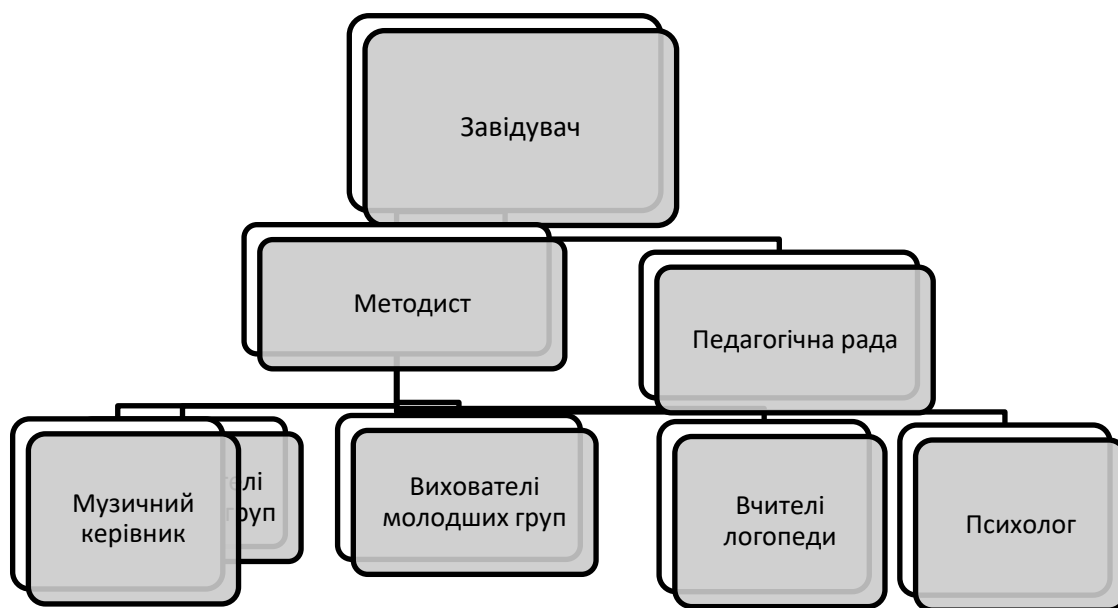

Рис. 1.1 Структура організації внутрішньої методичної роботи

Керівництво методичною роботою, згідно із статутом ЗДО здійснює педагогічна рада на чолі із завідувачем. Безпосереднє керівництво під структурами (методичними об'єднаннями, варіативними об'єднаннями педагогів) здійснює вихователь-методист. Педагогічна рада визначає шляхом діагностування і відповідного аналізу методичні проблеми, що підлягають розв'язанню і формулює на їх основі методичну мету і завдання на відповідний період. Результат визначеної роботи узагальнюється в річному плані роботи ЗДО. Безпосередню роботу по рішення проблем, досягненню мети і виконанню завдань здійснюють структурні ланки системи методичної роботи – це методичні об'єднання (вихователів старших груп, вихователів молодших груп), а також окремі педагогічні працівники, представники адміністрації – шляхом проведення роботи з наставництва, відвідування та аналізу занять, організації самоосвіти, консультацій. Розподіл обов'язків серед членів педагогічного колективу здійснюється відповідно до визначеної структури щорічно і затверд-

жується наказом по ЗДО. Педагогічні працівники можуть одночасно брати участь в роботі кількох структурних ланок системи методичної роботи в ЗДО.

Зазначена структура організації внутрішньої роботи не може задовольнити досягнення нової мети по впровадженню ІКТ в роботу методичного об'єднання, яку ставить сьогодні перед собою педагогічний колектив ЗДО. Для забезпечення впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у структуру методичної роботи необхідно організувати творчу групу, за допомогою якої буде здійснюватися своєчасне виявлення труднощів, проблем та створення умов індивідуального розвитку педагога.

З усього вищезазначеного можна зробити висновок, що в процесі переведення ЗДО в якісно новий стан спостерігаються загальні протиріччя між:

- необхідністю працювати в умовах впровадження ІКТ у методичну роботу дошкільного навчального закладу, переходячи в інноваційний режим, й відсутністю знань та вмінь педагогів працювати в таких умовах з причини нестатку знань;

- новим підходом до вибору мети методичної роботи ЗДО, оснований на діагностиці творчого потенціалу вчителя, і випадковим, необґрунтованим вибором мети розвитку самоосвіти по причині типового планування самоосвіти педагогів і незмінності його організаційної структури в зоні найближчого розвитку;

- розумінням необхідності якісного довгострокового управління окремими ланками розвитку ЗДО (зміст методичної роботи з кадрами, організація навчального процесу, впровадження нових технологій, оновлення методів навчання й виховання) і спонтанним управлінням, яке не враховує закономірностей цілеспрямованого розвитку ЗДО;

- прагненням педагогічного колективу впровадити ІКТ в навчально-виховний процес і недостатньо повною реалізацією цієї технології по причині незнання й невміння педагогів працювати в діагностичному режимі.

На основі цих протиріч, які є актуальними для цілеспрямованого розвитку ЗДО, ми виходимо на кінцеві цілі розвитку ЗДО:

- удосконалення науково-методичного забезпечення ЗДО, в основі якого лежить впровадження ІКТ;

- оновлення змісту методичної роботи, що передбачає:

- новий підхід до розвитку професійного росту педагогів;

- пошук універсальних засобів розвитку ЗДО, якою є методична тема як сукупність проблем її розвитку;

- підготовка педагогів до оволодіння новими методами і прийомами навчання у світлі впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в методичну роботу ЗДО;

- перетворення навчального процесу у ЗДО в безперервний процес впровадження та використання ІКТ, поклавши в основу розробки творчої групи.

Аналіз даних моніторингу рівня володіння персональним комп'ютером педагогами закладу: забезпечення комп'ютерною технікою навчального закладу не вирішує проблему інформатизації, оскільки потребує наявності грамотних користувачів. З метою виявлення рівня володіння педагогами основами комп'ютерної грамотності був проведений моніторинг даного питання. Також для вивчення рівня сформованості інформаційної культури педагога брали участь у тестуванні.

Перший етап підготовки педагогів зорієнтовано на вивчення засобів інформатизації та інформаційних технологій як інструментів оброблення педагогічної інформації.

Цей етап пов'язаний з формуванням ключової інформаційної компетентності педагогів. На другому етапі підготовки вони повинні освоїти способи і прийоми використання засобів інформаційних технологій в освітньому процесі.

Таким чином, для підготовки особи до безперервного розвитку ІКТ-компетентності нам потрібно створити нову систему підвищення кваліфікації.

У практиці використовують різні форми роботи з педагогами, спрямовані на підвищення їхньої кваліфікації і майстерності. У дошкільному навчальному

закладі №353 обрано такі сучасні форми для підвищення ІКТ-компетентності педагогів:

Обмін передовим досвідом – найшвидша, оперативна форма розв'язання протиріч, які назріли у практиці, ефективна форма швидкого реагування на суспільні запити, ситуацію, що змінюється. З метою пропаганди досвіду найкращих педагогів ми організуємо у дошкільному закладі тижні педагогічної майстерності. У межах таких заходів педагоги четвертої групи проводять відкриті покази, на яких представляють успішний досвід упровадження інформаційних технологій в освітній процес.

Для будь-якого педагога, що вивчає передовий досвід, важливий не лише результат, але й методи, прийоми, за допомогою яких його досягнуто. Це дає змогу порівняти свої можливості і прийняти рішення про впровадження успішного досвіду в свою роботу.

Педагог може відвідати заняття свого досвідченого колеги і побачити на практиці, як можна застосовувати цифрові освітні ресурси у роботі з дітьми.

Майстер-класи проводяться з метою навчання педагогів методам і прийомам роботи з дітьми з використанням інформаційних технологій. Відкритий показ дає можливість встановити безпосередній контакт з педагогом під час заняття, отримати відповіді на запитання, що цікавлять, допомагає проникнути у свого роду творчу лабораторію вихователя, стати свідком педагогічної творчості.

Подолання труднощів і вихід на якісно новий рівень професіоналізму малоімовірні в автономному режимі. Тому потрібна постійна взаємодія педагогів, які навчаються, з тими, хто може сприяти в освоєнні і застосуванні нових технологій. З цією метою ми використовуємо педагогічні майстерні і наставництво.

Досить ефективною формою роботи з педагогами, є робота у парі. Зазвичай пару складають педагог, який володіє інформаційно-комунікаційними технологіями, і педагог з нульовим рівнем роботи на комп'ютері. Наприклад,

педагог безпосередньо допомагає набути практичних навичок роботи на комп'ютері і відповідає на проблемні запитання колеги, який навчається.

Важливу роль у підвищенні теоретичного рівня педагогів і вдосконаленні їхньої інформаційної компетентності відіграють навчальні семінари.

Отже, проаналізувавши стан методичної роботи в КЗ ЗДО №353 нами виявлено, що проблема формування професійної компетентності педагога в умовах інформатизації сучасної освіти потребує змін змісту наявної підготовки педагогічних кадрів та створення належних організаційно-педагогічних умов для впровадження сучасних комп'ютерних та інформаційних технологій в освітньо-виховний процес дошкільного навчального закладу №353. Для раціонального використання комп'ютерної техніки, вільного користування Інтернетом кожним педагогом у закладі створений графік використання комп'ютерної техніки.

Висновки

На основі аналізу умов впровадження ІКТ та стану організації методичної роботи в ЗДО № 353 встановлено, що наявність таких ІКТ дозволяє сформувати сукупність взаємозв'язаних автоматизованих робочих місць фахівців, які працюють в системі дошкільної освіти на рівні освітніх установ, територіальних відділів і управлінь освіти. Зазначена структура організації внутрішньої роботи не може задовольнити досягнення нової мети по впровадженню ІКТ в роботу методичного об'єднання, яку ставить сьогодні перед собою педагогічний колектив ЗДО. І через це виявлено необхідність організувати творчу групу, за допомогою якої буде здійснюватися своєчасне виявлення труднощів, проблем та створення умов індивідуального розвитку педагога.

Використання ІКТ і цифрових освітніх ресурсів надає великі можливості для суттєвого покращення науково-методичної роботи з педкадрами, підвищення якості навчального процесу, рівня засвоєння знань, інтересу до навчального процесу.

Література:

1. Ala-Mutka, K., Punie, Y. & Redecker, C. (2008) / Digital Competence for Lifelong Learning, JRCTechnical Note 48708/ — Publication date: 11/2008 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: ipts.jrc.ec.europa.eu/publications/pub.cfm?id=1820. Insight Country Reports on ICT in Education [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://insight.eun.org/ww/en/pub/insight/policy/policies/2009_country_reports.htm.
2. European Union. Recommendation of the European Parliament and to the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC) // Official Journal of the European Union [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/>.
3. Eurydica – The European Encyclopedia on National Education Systems [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php?title=Home>.
4. Андриєтти О. О., Голубович О. П., Дяченко Т. В., Ільченко Т. С. та ін./ Впевнений старт. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку.// О. О. Андриєтти, О. П. Голубович Т. В. Дяченко Т. С. – К.: Вид-во "Університет ", 2010р.
5. Каратаєва М. Інтернет технології у методичній роботі / М. Каратаєва // Дошкільне виховання. — 2010. — №8. — С. 8–9.
6. Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів / Н.М. Кушнарєнко, Удалова В. К.: Підручник. - К.: Вікар, 2004. - 28 с.
7. Лаврєньєва Г. П. Комп'ютер навчає, розвиває, розважає / Г. П.Лаврєньєва // Дошкільне виховання. — 2009. — №10. — С. 8–9.
8. Марковська Т. В. Стан і перспективи впровадження ІКТ в практику дошкільної освіти / Т. В. Марковська // Комп'ютер у школі та сім'ї . - 2012. - № 1. - С. 29-32. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/komp_2012_1_11.pdf

ЗБЕРЕЖЕННЯ КОНТИНГЕНТУ СЛУХАЧІВ ОСВІТИ НА ВІДДІЛЕННІ
«КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ»

*Пархоменко С.О.,
завідувач відділення
Харківський патентно-комп'ютерний коледж
м. Харків, Україна*

Важливим завданням педагогічного колективу Харківського патентно-комп'ютерного коледжу є робота зі збереження контингенту слухачів освіти на відділенні «Комп'ютерна інженерія». Для цього реалізуються наступні заходи:

- знайомство зі слухачами освіти та їх родинами, анкетування слухачів освіти;
- індивідуальні бесіди викладачів зі слухачами освіти з метою вивчення особистості слухача освіти;
- диференційний підхід до слухачів освіти з боку викладачів, класних керівників навчальних груп;
- щоденний контроль присутності слухачів освіти на заняттях;
- переведення на індивідуальний графік навчання слухачів освіти через поважні причини або стан здоров'я;
- виконання, оформлення та перевірка лабораторних, практичних робіт на заняттях, використання блоків самоконтролю під час самостійної роботи;
- впровадження сучасних комп'ютерних технологій та навчання ним слухачів освіти, що звільнює останніх від затратної роботи (сканування, копіювання, електронні таблиці, бази даних, оформлення звітів);
- залучення слухачів освіти нового набору до роботи в органах студентського самоврядування, предметних гуртках, спортивних секціях, гуртках художньої самодіяльності;
- проведення поза аудиторних заходів, спрямованих на створення та розвиток колективу групи: «День осені», «День студента», «День пам'яті

голодомору», конкурс Т.Шевченка, конкурс П.Яцика, тематичні вечори тощо;

- знайомство з правилами внутрішнього розпорядку коледжу та наказами Міністерства науки і освіти України про користування мобільними телефонами та тютюнопаління;

- проведення щосереді в кожній групі класної години, де разом із класним керівником обговорюються усі нагальні питання;

- запровадження впливу студентського самоврядування через проведення засідань студентської ради, ради профілактики правопорушень і протидії булінгу, на яких заслуховуються слухачі освіти, які мають пропуски занять без поважних причин, розробляються заходи щодо зміцнення дисципліни в групі та на відділенні.

Адаптація першокурсників здійснюється з метою вирівнювання їх стартової підготовки до рівня готовності засвоювати навчальний матеріал, передбачений стандартами фахової передвищої освіти [1, с.68]. Для покращення рівня підготовки першокурсників протягом перших місяців навчання викладачі проводять додаткові заняття з дисциплін загальноосвітньої програми. Це дає можливість слухачам освіти краще адаптуватися в закладі фахової передвищої освіти.

Всі викладачі проводять індивідуальні консультації з метою забезпечення оптимальних умов слухачам освіти стабілізувати своє навчання (за графіком, не менше двох разів на тиждень).

Важливою складовою частиною збереження контингенту слухачів освіти є систематична робота керівників груп. Основна мета їх роботи:

- об'єднання у колектив різних за підготовкою та характером слухачів освіти;

- створення колективу, здатного розвивати та підтримувати корпоративні інтереси; вміння працювати в групі;

- розвиток умінь систематично працювати над самоосвітою та самовдосконаленням;

- постійний зв'язок з батьками.

У коледжі впроваджений щоденний облік відвідування занять слухачами освіти і щомісячний звіт активів груп. Це дає можливість своєчасно вирішувати різні проблеми, пов'язані з відвідуванням занять слухачами освіти.

З метою підвищення мотивації навчання адміністрація завжди відзначає всі досягнення слухачів освіти. Протягом багатьох років проводиться конкурс на кращу навчальну групу. Слухачів освіти кращих груп заохочено екскурсіями по місту, відвідуванням театрів та музеїв, нагородженням грамотами.

У полі зору знаходяться слухачі освіти, якими ми пишаємося, яких ми повинні добре знати і бачити. Жодна гарна справа слухачів освіти не залишається непоміченою: участь у конкурсах та олімпіадах, у спортивних змаганнях, у наукових конференціях. Ці досягнення враховуються в рейтинговому списку для нарахування стипендії як додаткові бали до середнього балу навчання.

Кожного семестру гідним студентам встановлюються персональні стипендії Президента України, Верховної Ради України.

Дієвим способом заохочення слухачів освіти до навчання є постійно діюча система переведення студентів-відмінників контрактної форми навчання, які мають найвищий рейтинг, на державну форму навчання за умови наявності вільних бюджетних місць.

Для збереження контингенту слухачів освіти значна увага приділяється організаційно-методичним заходам: забезпеченню читальної зали методичними матеріалами, електронними носіями лекцій, тестів, опорних конспектів; забезпеченню бібліотеки достатньою кількістю підручників; доступ до мережі Internet.

Рішення про відрахування здобувачів освіти ухвалює педагогічна рада коледжу за поданням завідувача відділенням та згодою студентської ради.

Основними причинами відрахування залишаються [2, с.6]:

- академічна заборгованість за невиконання навчального плану спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія»;
- за власним бажанням;
- у зв'язку з переведенням до іншого навчального закладу;
- у зв'язку зі зміною місця проживання.

Дуже важливою складовою частиною збереження контингенту слухачів освіти є підвищення інтересу до навчання у коледжі [3, с.71, 4, с. 123].

Предметно-цикловими комісіями розроблені заходи для покращення абсолютної та якісної успішності слухачів освіти:

- підвищити якість засвоєння навчального матеріалу за рахунок використання наочності;

- використовувати диференційований підхід оцінювання знань слухачів освіти, розробити завдання різних рівнів складності відповідно до рівня підготовки слухачів освіти;

- зменшити кількість завдань для самостійного опрацювання, давати більшість матеріалу під час лекційних занять та проведення консультацій;

- мотивувати слухачів освіти до засвоєння нової інформації, розробивши творчі завдання;

- організувати індивідуальну роботу на заняттях зі слухачами освіти (індивідуальні завдання, тексти, картки, питання);

- залучити слухачів освіти до активної діяльності під час занять;

- розробити по кожній дисципліні циклу перелік запитань та завдань для отримання слухачем освіти мінімальної задовільної оцінки;

- впровадити диференційований підхід під час проведення самостійних, контрольних та лабораторних робіт: для слухачів освіти з кращим рівнем знань підбирати завдання більшої складності, ніж для слухачів освіти зі слабкою підготовкою;

- використовувати тести для захисту лабораторних робіт або опитування по темах, що дасть змогу швидко опитати всіх слухачів освіти та виставити більшу кількість оцінок;

- надавати заздалегідь перелік питань, які будуть ставитися при захисті лабораторних, практичних робіт.

Для запобігання поточної неуспішності класним керівникам:

- скласти прогнозований список слухачів освіти, які можуть мати незадовільні оцінки за семестр;

- забезпечити систематичний контроль за слухачами освіти, які мають незадовільні оцінки з трьох та більше дисциплін;

- провести індивідуальні бесіди зі слухачами освіти, у яких намітилися проблеми з поточними оцінками, з метою своєчасного виявлення недоліків та коригування рівня їх фахової підготовки. Проінформувати батьків в усній та письмовій формі.

Освітній процес постійно контролюється згідно з планом роботи внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності. Підсумки підводяться після завершення семестру, що дає змогу проконтролювати повноту виконання передбачених заходів.

Література:

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту»: станом на 28 жовтня 2019 року. – Харків: Право, 2019. – 124 с.

2. Положення про організацію освітнього процесу у Харківському патентно-комп'ютерному коледжі.

3. Бабанский Ю.К., Поташник М.М. Оптимізація педагогічного процесу. – К.: Фенікс, 2013. – 287 с.

4. Басова Н.С. Педагогіка та практична психологія. – К: Фенікс, 2014. – 416с.

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СТРУКТУРНИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Букатова О.М.,

доцент кафедри

Погорєлова А.М.,

викладач кафедри

кафедра технологічної і професійної освіти

та загальнотехнічних дисциплін

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл, Україна

В умовах 21 сторіччя інформаційні технології з кожним днем набувають все більшого розповсюдження в усіх сферах життя людини.

Це вимагає розвитку та впровадження в освітній процес нових інформаційних технологій, а від працівників освіти особистісного розвитку у сферах інформатизацій, комунікації та комп'ютеризації.

Перед системою освіти постають нові вимоги, одна з яких – підготовка інформаційно-компетентнісних фахівців.

Це стосується і підготовки вчителів трудового навчання та технологій.

Формування інформаційної компетентності майбутнього вчителя трудового навчання та технологій стає сьогодні невід'ємною складовою реформи освіти в Україні, яка направлена на будівництво принципово нового якісного освітнього процесу.

У період переходу країни до інформаційного суспільства необхідно підготувати фахівців, що будуть конкурентно спроможними, зможуть працювати з великими об'ємами інформації: збирати, сприймати, редагувати, аналізувати її, працювати з інформаційними ресурсами.

Це вимагає від майбутнього вчителя трудового навчання та технологій оволодіння новими інформаційними компетентностями.

Дослідженням проблеми формування інформаційних компетентностей вчителів займаються наступні науковці: Л. Бабій, П. Беспалько, Н. Воропай, Р. Гуревич, Ю. Дорошенко, О. Коберник, Е. Купріна та інші. В галузі «технологічної освіти» питання формування інформаційної компетентності вчителів досліджують Н. Воропай, А. Коломієць, І. Смірнова, С. Ткачук.

Мета даної статті полягає в визначенні інформаційної компетентності як структурного компонента майбутнього вчителя трудового навчання та технологій.

Модернізація системи освіти України загострила проблему підготовки вчителів, проблему недостатньої професійно-педагогічної інформаційної компетентності.

Сьогоднішні реалії вимагають від освітнього процесу не просто сформувати у майбутнього вчителя трудового навчання та технологій знань, умінь та навичок, а сприяти розвитку професійних та особистих якостей, оволодіти певними компетентностями, які дозволять їм реалізуватися у своїй майбутній професійній діяльності та бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Розглядаючи це питання необхідно визначитися з поняттям терміну «компетентність».

Поняття «компетентність» широко вживається та досліджується науковцями різних країн, проте не існує його однозначного визначення. Згідно зі статтею 1 Закону України «Про вищу освіту» [1], компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

П. Беспалов [2, с. 45] визначає інформаційну компетентність як інтегральну характеристику особи, що передбачає мотивацію до засвоєння відповідних знань, здібність до вирішення завдань в учбовій і професійній діяльності за допомогою комп'ютерної техніки і володіння прийомами комп'ютерного мислення.

Сьогодні кожний майбутній вчитель трудового навчання та технологій повинен чітко усвідомити, що інформаційно-комунікаційні технології стануть невід'ємною частиною його професійної діяльності та полегшити розв'язання

професійних задач. Кваліфікований педагог повинен вміти працювати з інформацією, відбирати серед широкого кола програмні засоби, саме ті, які найбільше підходять для нього, для учнів та приносять швидкий та ефективний результат.

Інформаційна компетентність майбутнього вчителя трудового навчання та технологій передбачає активне застосування комп'ютерної техніки, навчальних педагогічних програм, електронних варіантів методичного забезпечення, електронного тестування, педагогічних технологій творчого характеру. Майбутній педагог повинен володіти певним рівнем підготовки для реалізації педагогічних проблем інформаційного характеру.

В процесі підготовки майбутнього вчителя трудового навчання та технологій вкрай необхідно формувати у студентів вміння правильно здійснювати постановку задачі, цілей, прогнозувати процес та результати, аналізувати інформацію, творчо підходити до рішення задач; швидко орієнтуватися в процесі їх рішення, використовувати новітні комп'ютерні технології, швидко освоюючи їх, активно використовувати програмне забезпечення в педагогічному процесі, оцінювати результати та робити певні висновки, тобто формувати високий рівень професійної інформаційної компетентності.

Найефективніше формувати у майбутнього вчителя трудового навчання та технологій інформаційну компетентність використовуючи в освітньому процесі комп'ютерні технології та застосовуючи метод проектів, що дуже гармонійно поєднується з дисциплінами спеціальності Середня освіта (трудове навчання та технології).

Інформаційна компетентність майбутнього вчителя трудового навчання та технологій формується від простого споживання інформації до розробки творчих завдань із застосуванням комп'ютерних технологій.

М. Головань [3] та І. Когут [4, с. 253] виділяють у структурній категорії інформаційної компетентності наступні компоненти:

- когнітивний;
- ціннісно-мотиваційний;
- рефлексивний;
- технологічний.

Когнітивний компонент включає знання теоретичного і технологічного (процедурного), сукупність знань, що відображають систему сучасного інформаційного суспільства; знання, які складають інформативну основу пошукової пізнавальної діяльності; теоретичні знання про основні поняття та методи інформатики як наукової дисципліни; знання інформаційних технологій, їх можливостей для розв'язання задач у галузі технологій; проявляти креативність, гнучкість, критичність, системність, мобільність, оперативність мислення в ситуаціях пошуку та перетворення необхідних даних. Когнітивний компонент відбиває процеси обробки даних на основі розумових операцій аналізу повідомлень, які поступили на обробку, формалізації, порівняння, узагальнення, синтезу з наявними базами знань, розробки варіантів використання інформації і прогнозування наслідків реалізації розв'язку проблемної ситуації, генерування і прогнозування використання нової інформації і взаємодії її з наявними базами знань, організації зберігання її в пам'яті.

Ціннісно-мотиваційний компонент полягає в створенні умов, які сприяють входженню педагога в світ цінностей, які надають допомогу при виборі важливих ціннісних орієнтацій; характеризує ступінь мотиваційних спонукань ставлення до професійної діяльності та до життя в цілому; - комунікативний: відображає знання, розуміння, застосування мов та інших видів знакових систем, технічних засобів комунікацій в процесі передачі інформації від однієї людини до іншої за допомогою різноманітних форм і способів спілкування (вербальних, невербальних).

Рефлексивний компонент полягає в усвідомленні власного рівня саморегуляції педагога, при якому життєва функція самосвідомості полягає у самоврядуванні власною поведінкою, а також в розширенні самосвідомості, самореалізації в педагогічній сфері.

Технологічний компонент відображає розуміння принципів роботи, можливостей і обмежень технічних пристроїв, призначених для автоматизованого пошуку та обробки інформації; знання відмінностей автоматизованого та

автоматичного виконання інформаційних процесів; вміння класифікувати задачі за типами з подальшим рішенням і вибором певного технічного засобу залежно від його основних характеристик; включає в себе розуміння суті технологічного підходу до реалізації діяльності; знання особливостей засобів інформаційних технологій з пошуку, переробки та зберігання інформації, а також виявлення, створення і прогнозування можливих технологічних етапів з переробки інформаційних потоків; технологічні навички та вміння роботи з інформаційними потоками (зокрема, за допомогою засобів інформаційних технологій).

Формування інформаційної компетентності майбутнього вчителя трудового навчання та технологій передбачає освоєння області, орієнтування в інформаційному просторі, аналіз інформації, розвиток особистих комунікаційних здібностей, оцінювання результатів своєї діяльності.

Отже, формування інформаційної компетентності майбутнього вчителя трудового навчання та технологій є необхідною складовою його професійної підготовки. Чітке уявлення поняття «інформаційної компетентності» з боку майбутнього вчителя трудового навчання та технологій та ефективна організація освітнього процесу з боку навчального закладу дає змогу майбутнім фахівцям цілісно, системно підвищувати рівень професійних знань, займатися безперервним саморозвитком, бути готовим до впровадження нових інформаційних технологій в освітній процес.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII[Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 37/38, ст. 2004. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Беспалов П. В. Компьютерная компетентность в контексте личностно-ориентированного обучения / П. В. Беспалов // Педагогика. – 2003. – № 4. – С. 45-50.

3. Головань М. С. Розвиток інформатичної компетентності студентів як педагогічної системи. Педагогічні науки : зб. наук. праць. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. С. 88–96.

4. Когут І. Інформаційна компетентність як структурний компонент професійно-педагогічної комунікативної компетентності педагога в сучасному освітньому просторі. Електронне фахове видання Освітологічний дискус. – Випуск № 3-4 (22-23). – Київ, 2018. – С. 246–258. – Режим доступу: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/515>

УДК 378.14

Педагогічні науки

КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ВИКЛАДАЧ І СТУДЕНТ

Прушковська П. А.,

старший викладач циклової комісії

сучасних європейських мов і літератур

*Житомирський торговельно-економічний коледж, Київський
національний торговельно-економічний університет*

Дослідження спілкування показує, що поведінка, міміка, жести, інтонація, темп рухів є сигнальним комплексом, який інформує іншу людину про психічний стан партнера. Діяльність і спілкування педагога й аудиторії є основними елементами навчальної ситуації. У процесі педагогічного спілкування відбувається як цілеспрямований, так і спонтанний взаємовплив, що може бути й позитивним, і негативним.

У мовознавстві неодноразово існували спроби встановити основні особливості у вивченні поведінки й комунікативного аспекту освітньої діяльності. Серед тих, хто присвятив свої наукові розвідки питанням міжособистісної комунікації в процесі вивчення іноземної мови, слід назвати прізвища Г. В. Барабанової [1], М. М. Галицької [2], С. Ю. Ніколаєвої [3] та ін. Мало висвітленими в сучасній лінгвістиці залишаються проблеми типів викладача, що й визначає продуктивність освітнього процесу й навчання та *актуальність* пропонованих тез.

Мета статті полягає в окресленні головних рис різних типів викладачів та їхнього впливу на аудиторію у процесі іншомовного спілкування.

На заняттях викладач моделює свою діяльність і скеровує необхідними засобами діяльність студентів задля досягнення поставленої мети. Водночас залежно від того, яке це заняття, – лекція чи семінар, консультація чи іспит, – до професійно-педагогічного спілкування є особливі вимоги.

Найбільш важлива інформація повинна бути представлена на початку або наприкінці повідомлення (відомий ефект «краю» при запам'ятовуванні). Виділене паузами й емоційно підкреслене запам'ятовується краще.

Послаблюється виховний і розвивальний вплив професійно-педагогічного спілкування зі студентами, якщо викладач під час лекції обмежується лише повідомленням готової інформації без вираження власної емоційної позиції чи ставлення до її змісту. Не сприяє ефективності також одноманітність міміки й жестів, категоричний викладач, котрий вимагає лише запам'ятовування, а також стереотипне сприйняття студентської аудиторії як сукупності людей без урахування особливостей групової психології.

Спостерігаючи за емоційним станом аудиторії, педагог може зберегти взаєморозуміння й контакт із нею шляхом перебудови своєї поведінки, використовуючи для цього змістовні паузи, чітке виділення головного, наведення прикладів і цікавих фактів. Підтримує активність і пізнавальний інтерес студентів, культура мовлення викладача, її правильність, зрозумілість, жвавість, доречність.

За окремими питаннями, репліками, вигуками, особистісними проявами й поведінкою студентів можна зауважувати про те, як сприймається виступ, чи потрібно змінити його темп і зміст тощо

Викладач у ролі екзаменатора

Екзамен – особлива ситуація педагогічного спілкування, від ефективності якого суттєво залежить якість відповіді студента. У педагогічній науці відомі спроби виділити різні типи викладачів, які перебувають у ролі екзаменаторів:

✓ **«Актор».** Зовні цього екзаменатора легко впізнати: у нього багата, дуже рухлива міміка, виразні риси обличчя; жести плавні, заокруглені, начебто спеціально розраховані на максимальний ефект. На іспиті він іде на емоційний

контакт зі студентом, бурхливо реагує на його відповідь, може робити багато зауважень і поправок, але аж ніяк не для того, щоб руйнувати відповідь студента. Переважає аналітико-синтетичний тип сприймання, носії якого швидко відчують емоційне забарвлення діалогу й повністю усвідомлюють причини поведінки студентів, тому намагання обдурити або заплутати таких викладачів ні до чого хорошого на призведе. Отже, *позитивні якості* такого екзаменатора: оптимізм, доброзичливість, розвинене почуття гумору, відкритість, ініціативність. *Негативні риси*: легковажність, бажання бути в центрі уваги, нестриманість, неуважність.

✓ **«Логік»**. Викладачі цього типу стримані, з твердими переконаннями, принципові, обдумують вчинки. Перше враження, яке вони справляють на студента, – це замкненість, холодність, відсторонення. Міміка в них дуже своєрідна, жести незвичні, різкі, незграбні. Глибоко посажені, без блиску очі, висока худа постать можуть справляти враження сумної, стомленої людини.

Позитивні якості: стриманість, принциповість, тверді моральні переконання.
Негативні риси: відсторонення від зовнішніх контактів.

✓ **«Педант»**. Такий викладач вирізняється вишуканими й точними жестами, граціозною ходою, тонкими рисами обличчя. На відміну від попереднього екзаменатора, він виглядає елегантним і підтягнутим. Для нього характерні добродішність, акуратність, педантизм. Слухає він уважно, говорить не поспішаючи і вдумливо, знайшовши влучний вислів, повторює його ще раз. Тип сприймання – аналітичний. Як до справи, так і до слова ставиться дуже відповідально, багато разів аналізує можливі варіанти, поки не зупиниться на вдалому.

Позитивні якості: вдумливість, неспішність (такий викладач не буде підганяти з відповіддю), уважність. *Негативні риси*: педантизм, формалізм, зайва деталізація.

✓ **«Боєць»**. У викладачів цього типу правильні риси обличчя, твердий, упевнений погляд, спокійні та стримані жести, швидка хода. Вони відзначаються розвиненим почуттям справедливості, через це прохання про поблажливість не матимуть успіху.

✓ Ставлять високі вимоги до студентів, зрештою, і до самих себе. Не люблять поспішних і необдуманих відповідей, квапливості та легковажності, поверхового ставлення до роботи. Часом можуть бути недовірливими, схильні до повчань, не терплять непокори, уперті.

Через стійкість і малорухливість переживань такого екзаменатора студент може потрапити в неприємну історію: страх гніву або вияв незадоволення, нагромадженого від тих, хто перед цим складав іспит.

✓ *«Естет»*. Для викладачів цього типу характерні плавна мова, елегантні жести. Вони мають розвинену уяву, тонкий смак, багатий духовний світ, як правило, з раннього дитинства в них формується почуття обов'язку, відповідальності, високі моральні вимоги до себе й інших людей.

Позитивні якості: безкорисливість, співчуття, художній смак, артистизм, щирість почуттів. *Негативні риси*: надмірна вразливість, необґрунтована емоційність, часом незрозумілі або неприйнятні критерії оцінки відповіді студента.

✓ *«Лідер»*. У спілкуванні такі викладачі дуже контактні, вільно й ініціативно вступають у діалог. У розмові, як і в усьому іншому, прагнуть до лідерства. Дуже проникливі, миттєво схоплюють усі особливості співрозмовника. Часто надто домінантні в спілкуванні, прагнуть обов'язково вплинути на студента, нав'язати йому свої погляди, донести свою вищість.

✓ Водночас вони гнучкі в спілкуванні, мають загострене відчуття нового, їх приваблюють нові заняття, зміна місць, нові люди. На екзамені такий викладач може поставити багато додаткових запитань, не заглиблюючись у деталі відповідей студента. Він також може зупинити студента на півслові, якщо втратив інтерес до нього або до його відповіді. Кожен із цих ескізних портретів викладачів зустрічаються в житті не так уже й часто – від одного до 12 % випадків.

Зміст і форма мовлення викладача в процесі спілкування залежать від цілей і завдань його діяльності, життєвого досвіду, знань, поглядів, темпераменту, характеру, здібностей, інтересів, психічних станів.

Під час спілкування викладач повинен за допомогою вербальних і невербальних засобів прагнути до встановлення ділового й емоційного

взаєморозуміння зі студентами, регулюючи дистанцію та перебудовуючи план спілкування.

Важливо вміти швидко реагувати на несподівані реакції, уміло оперувати виразністю мовлення, його ритмом, тембром, інтонацією, а також жестами, поставою.

Література:

1. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному ВНЗ / Г. В. Барабанова. – К. : Фірма «ІНКОС», 2005. – 315 с.

2. Галицька М. М. Формування у студентів вищих навчальних закладів сфери туризму готовності до іншомовного спілкування : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук : спец.13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / М. М. Галицька. – К., 2007. – 20 с.

3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. укр. вид. д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273с.

4. Gilmour M. Lexical knowledge and reading in Papua New Guinea / M. Gilmour, S. Marshal. – English for Specific Purposes. – 1993. – Vol. 12(2). – P. 145–157.

УДК 348.147.091.33-027.22:780.647.2

Педагогічні науки

АКТИВІЗАЦІЯ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ГРИ НА АКОРДЕОНІ ЯК НЕВІДЄМНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Радецький О.А.,

викладач факультету мистецтв

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

м. Хмельницький, Україна

У статті розповідається про деякі методи активізації музичних здібностей студентів в процесі гри на акордеоні, акцентовано увагу на удосконаленні професійного іміджу майбутнього вчителя музики.

На сучасному етапі створення іміджу вчителя музики велику роль відіграє активізація музичних здібностей студентів мистецьких факультетів в процесі гри на акордеоні. Відомо, що музика допомагає розвивати мовлення і мислення, коректує майстерність запам'ятовування, увиразнює розвиток дрібної моторики рук і очей. Діти, що вивчають музику, більш розвинуті емоційно та володіють емпатією щодо інших культур. Вони, як правило, мають вищу самооцінку та краще справляються з тривожністю [1].

Акордеон – це такий музичний інструмент, який впливає на розвиток художньої уяви та асоціативного мислення студентів. Найбільш поширений клавішний акордеон. Його унікальність полягає в тому, що він подає звук за допомогою спеціальних важелів, які називаються клавішами. Вони розташовані у певному порядку і носять назву – клавіатура.

За способом видобування звуків клавішні музичні інструменти поділяються на такі групи:

Ударно-клавішні (стародавній клавикорд, сучасне фортепіано) і щипково-клавішні (клавесин і його різновиди) струнні інструменти;

Пневматичні клавішні духові інструменти (орган і його різновиди);

Пневматичні клавішні язичкові інструменти (фісгармонія, баян, акордеон);

Ударно-клавішні пластинкові інструменти (дзвіночки, челеста);

Електронні клавішні музичні інструменти (синтезатори, електроорган) [2].

Гра на акордеоні допомагає студентам розвинути естетичний смак. Він залежить від соціокультурного розвитку особистості. Зовні естетичний смак може проявлятися і в обізнаності людини у культурному житті суспільства, і як вміння вдягатися згідно моді, причому в сутнісному плані мова йде про той особистісний вибір, який і формує індивідуальний естетичний смак [3].

Музика – це сукупність почуттєво-емоційних настроїв, які впливають на особистість загалом. Завдяки спроможності відтворення найтонших людських почуттів та переживань, передачі духовного досвіду людей та наявності емоційно насичених образів, музика є одним із найпопулярніших видів мистецтва. Тому вона створює можливість опанувати навколишній світ у всій

його складності та багатогранності і крім того, усвідомлюючи власні можливості, розвивати свій творчий потенціал, самореалізовуватись, створюючи тим самим позитивний професійний імідж.

Велику роль у процесі активізації музичних здібностей студентів відіграє їхня ж креативність, яка дає можливість самоактуалізуватись і самореалізуватись. Креативний студент здатний розвивати свій творчий потенціал за власною ініціативою і вибором відповідних засобів. Гуманність, духовність, здатність до життєво творчості, високий рівень самосвідомості, почуття власної гідності, самоповага, незалежність суджень, здатність до саморозвитку – такі риси мають бути притаманні творчій особистості.

Також не менш важливим чинником є бажання учня удосконалювати вже наявні музичні здібності. Завдання вчителя музики – зацікавити інформацією про музичний інструмент. Наявність результату – підвищення власного іміджу.

Мотиваційна сфера вчителя музики, яка складається із професійних ідеалів, ціннісних орієнтацій, потреб, інтересів, прагнень, цілей тощо – не менш значуща. Відомо, що мотивація сприяє творчому самовизначенню та самоактуалізації особистості, стимулює інтерес до музичної діяльності та бажання реалізувати себе у ній.

Базовими компонентами професійного іміджу вчителя музики є професійно-гуманістична спрямованість особистості та професійна компетентність, які спираються на психолого-педагогічні, фахові знання і вміння та знання з методики викладання спеціальних дисциплін, а ще творча активність, котра також включає в себе музичні здібності й комплекс професійних вмінь та навичок.

Високий рівень професійного саморозвитку вчителя сприяє кращій активізації музичних здібностей учнів. Для цього педагогу необхідно змінювати форми і методи, структуру та зміст програми навчального матеріалу, розробку індивідуалізованих освітніх програм, інтегративних курсів тощо.

Креативність вчителя – можливість допомогти учневі проявити свої творчі вміння та навички. Серед основних рис креативної особистості виділяють такі:

- швидкість думки – кількість ідей, що виникають за одиницю часу;

- гнучкість думки – здатність перемикатися з однієї ідеї на іншу;
- оригінальність – здатність виробляти ідеї, що відрізняються від загальноприйнятих поглядів;
- допитливість – чутливість до проблем у навколишньому світі;
- здатність до розробки гіпотези;
- ірреальність – логічна незалежність реакції від стимулу;
- фантастичність – повна відірваність відповіді від реальності за наявності логічного зв'язку між стимулом і реакцією;
- здатність розв'язувати проблеми, тобто здатність до аналізу і синтезу;
- здатність удосконалити об'єкт, додаючи деталі [4].

Активізація музичних здібностей учнів відбувається в процесі удосконалення набутих і нових знань в процесі опанування гри на тому чи іншому музичному інструменті. Під час формування цих здібностей удосконалюється професійний імідж вчителя – складне інтегративне утворення, в якому гармонійно поєднані зовнішні, внутрішні та процесуальні компоненти, котрі, відповідаючи вимогам соціокультурного середовища, освітнього простору та мистецької освіти, виникають завдяки інтеграції професійних і особистісних характеристик. Це утворення базується на жорстких вимогах цільової аудиторії, де головною метою є вдосконалення людини через самореалізацію та особистісне фахове зростання. Формується професійний імідж лише внаслідок індивідуалізації та суб'єктивізації зовнішнього образу в індивідуальний стиль діяльності спеціаліста. Тому саме за допомогою іміджу вчитель музики має змогу продемонструвати свою професійну майстерність, культуру педагогічної діяльності, бажання й готовність до суб'єкт-суб'єктного спілкування з учасниками освітнього процесу, а також здійснити вплив на емоційну та інтелектуальну сферу учня, а через неї – на його свідомість, поведінку і діяльність.

Література:

1. 10 причин, чому ваша дитина обов'язково має займатися музикою

<https://classic.komora.com/10-reasons-for-music/>

2. Клавішні музичні інструменти

https://www.wikiwand.com/uk/%D0%9A%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%96_%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96_%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8

3. Естетичний смак

https://pidruchniki.com/1552011761102/etika_ta_estetika/estetichniy_smak

4. Як розвинути креативність [https://osvitoria.media/experience/yak-](https://osvitoria.media/experience/yak-rozvynuty-kreatyvnist/)

[rozvynuty-kreatyvnist/](https://osvitoria.media/experience/yak-rozvynuty-kreatyvnist/)

